

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi

The Journal of Limitless Education and Research

Mart 2021
Cilt 6, Sayı 1

March 2021
Volume 6, Issue 1

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi

Mart 2021, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research

March 2021, Volume 6, Issue 1

Sahibi

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Owner

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Editör

Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editor in Chief

Assoc. Prof. Dr. Ayşe Derya IŞIK

Editör Yardımcısı

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Assistant Editor

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Yazım ve Dil Editörü

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Dr. Arzu ÇEVİK

Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Philologist

Assoc. Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

Assoc. Prof. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Dr. Arzu ÇEVİK

Dr. İbrahim Halil YURDAKAL

Yabancı Dil Editörü

Doç. Dr. Gülden TÜM

Doç. Dr. Tanju DEVECİ

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

Foreign Language Specialist

Assoc. Prof. Dr. Gülden TÜM

Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ

Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU

İletişim

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği

06590 ANKARA - TÜRKİYE

e-posta: editor@sead.com.tr

sead@sead.com.tr

Contact

Limitless Education and Research Association

06590 ANKARA - TURKEY

e-mail: editor@sead.com.tr

sead@sead.com.tr

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi (SEAD), yılda üç kez yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Yazıların sorumluluğu, yazarlarına aittir.

Journal of Limitless Education and Research(J-LERA) is an international refereed journal published three times a year. The responsibility lies with the authors of papers.

İNDEKSLER / INDEXED IN

INFORMATION SERVICES

Kapak: Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK-Dr. Barış ÇUKURBAŞI

Editörler Kurulu (Editorial Board)

Computer Education and Instructional Technology Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR	Trakya Üniversitesi, Türkiye
Educational Sciences Eğitim Bilimleri	Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL Dr. Gülenaz ŞELÇUK Dr. Menekşe ESKİCİ	Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
Science Fen Eğitimi	Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN Dr. Yasemin BÜYÜKŞAHİN	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye Bartın Üniversitesi, Türkiye
Lifelong Learning Hayat Boyu Öğrenme	Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ Prof. Dr. Thomas R. GILLPATRICK Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ	Ankara Üniversitesi, Türkiye Portland State University, USA Khalifa University of Science and Technology, UAE
Teaching Mathematics Matematik Eğitimi	Prof. Dr. Erhan HACİÖMEROĞLU Doç. Dr. Burçin GÖKKURT Dr. Aysun Nüket ELÇİ	Temple University, Japan Bartın Üniversitesi, Türkiye Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Pre-School Education Okul Öncesi Eğitimi	Doç. Dr. Neslihan BAY Dr. Burcu ÇABUK	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye Ankara Üniversitesi, Türkiye
Primary Education Sınıf Eğitimi	Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ Doç. Dr. Oğuzhan KURU Doç. Dr. Özlem BAŞ Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK Doç. Dr. Yalçın BAY	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Ordu Üniversitesi, Türkiye Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Teaching Social Studies Sosyal Bilgiler Eğitimi	Doç. Dr. Cüneyit AKAR	Uşak Üniversitesi, Türkiye
Teaching Turkish Türkçe Öğretimi	Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI Doç. Bilge BAĞCI AYRANCI Doç. Dr. Nevin AKKAYA Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR	Pamukkale Üniversitesi, Türkiye Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye Bartın Üniversitesi, Türkiye
Teaching Turkish to Foreigners Yabancılara Türkçe Öğretimi	Prof. Dr. Apollinaria AVRUTİNA Prof. Dr. Yuu KURIBAYASHI Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU Doç. Dr. Gülden TÜM Lecturer Dr. Feride HATİBOĞLU Lecturer Semahat RESMİ CRAHAY	St. Petersburg State University, Russia Okayama University, Japan Vilnius University, Lithuania Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan Tiran University, Albania Çukurova Üniversitesi, Türkiye University of Pennsylvania, USA PCVO Moderne Talen Gouverneur, Belgium
Foreign Language Education Yabancı Dil Eğitimi	Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN Prof. Dr. Işıl ULUÇAM-WEGMANN Prof. Dr. İ. Hakkı MİRİCİ Prof. Dr. İlknur SAVAŞKAN Assoc. Prof. Dr. Christina FREI Dr. Bengü AKSU ATAÇ Dr. Ulaş KAYAPINAR Dr. Nurcan KÖSE	Selçuk Üniversitesi, Türkiye Universität Duisburg-Essen, Germany Hacettepe Üniversitesi, Türkiye Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye University of Pennsylvania, USA Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi, Türkiye American University of the Middle East (AUM), Kuwait American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

Yayın Danışma Kurulu (Editorial Advisory Board)

- Prof. Dr. A. Gani ARIKAN, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. A. Işıl ULUÇAM-WEGMANN, Universität Duisburg-Essen, Deutschland
Prof. Dr. Ahmet ATAÇ, Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ, Ağrı Çeçen Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali MEYDAN, Nevşehir Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Murat GÜLER, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ, Dicle Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali Ulvi YILMAZER, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ali YAKICI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Apollinaria AVRUTINA, St. Petersburg State University, Russia
Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayfer KOCABAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Duygu UÇGUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Efe AKBULUT, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emine KOLAÇ, Anadolu Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Emre ÜNAL, Ömer Halis Demir Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erika H. GILSON, Princeton University, USA
Prof. Dr. Erkut KONTER, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Erol DURAN, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ersin KIVRAK, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esra BUKOVA GÜZEL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Fredricka L. STOLLER, Northern Arizona University, USA
Prof. Dr. Gizem SAYGILI, Karaman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hakan UŞAKLI, Sinop Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jack C RICHARDS, University of Sydney, Avustralia
Prof. Dr. Kamil İŞERİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Levent MERCİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

-
- Prof. Dr. Liudmila LESCHEVA, Minsk State Linguistics University, Belarus
Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI, Rouen University, France
Prof. Dr. Meliha YILMAZ, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Merih Tekin BENDER, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nergis BİRAY, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Perihan YALÇIN, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Pınar GİRMEK, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Selma YEL, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Başkent Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdar TUNA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK, TODAİE Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman İNAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tahir KODAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Todd Alan PRICE, National-Louis University, USA
Prof. Dr. Tom GILLPATRICK, Portland State University, USA
Prof. Dr. Turan PAKER, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. William GRABE, Northern Arizona University, USA
Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS, University of Leeds, UK
Assoc. Prof. Dr. Christina FREI, University of Pennsylvania, USA
Assoc. Prof. Dr. Elza SEMEDOVA, Khazar University, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Salah TROUDI, University of Exeter, UK
Assoc. Prof. Dr. Sevinc QASIMOVA, Bakü State University, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Spartak KARDIU, Tiran University, Albania

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

- Assoc. Prof. Dr. Suzan CANHASI, University of Prishtina, Kosovo
Assoc. Prof. Dr. Şaziye YAMAN, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Assoc. Prof. Dr. Tanju DEVECİ, Khalifa University of Science and Technology, UAE
Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania
Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Anıl ERTOK ATMACA, Karabük Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Aydın ZOR, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Berna Cantürk GÜNHAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Bilge AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Demet GİRGİN, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Esin Yağmur ŞAHİN, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Fulya ÜNAL TOPÇUOĞLU, Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Güliz AYDIN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Hüseyin ANILAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Melek ŞAHAN, Ege Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATRANCI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nazan KARAPINAR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Neslihan BAY, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Orhan KUMRAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Özlem BAŞ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ruhan KARADAĞ, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Salim PİLAV, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sevgi ÖZGÜNGÖR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sibel KAYA, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

Doç. Dr. Vesile ALKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Yalçın BAY, Anadolu Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Zafer TANGÜLÜ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye

Dr. Feride HATİBOĞLU, University of Pennsylvania, USA

Dr. Hanane BENALI, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Dr. Nader AYİŞH, Khalifa University of Science and Technology, UAE

Dr. Nurcan KÖSE, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Dr. Ulaş KAYAPINAR, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

Bu Sayının Hakemleri (Referees of This Issue)

Prof. Dr. Arif SARIÇOBAN, Selçuk Üniversitesi

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. İlknur SAVAŞKAN, Bursa Uludağ Üniversitesi

Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi

Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi

Dr. Ahmet BAŞKAN, Dicle Üniversitesi

Dr. Can MIHCI, Trakya Üniversitesi

Dr. Emel GÜVEY AKTAY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Dr. Göksu ÇİÇEKLİ KOÇ, Ege Üniversitesi

Dr. Menekşe ESKİCİ, Kırklareli Üniversitesi

Dr. Şenay Ozan LEYMUN, Trakya Üniversitesi

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

Dear Readers,

We are delighted to present you the March 2021 issue of the Journal of Limitless Education and Research.

Our journal has been published continually by the Limitless Education and Research Association (SEAD) since 2016. The aim of our journal is to publish theoretical and applied studies in the field of education and research, to share scientific information at national and international level, create an environment for the production of new information, announce innovations and thereby contribute to scientific production in our country. For this purpose, priority is given to qualified research and review publications in our Journal.

In our journal, the Editorial Board, the Scientific Committee, and the Referee Board members, who meticulously evaluate the manuscripts, are formed by academics that are prestigious experts in their field. Our journal that is strengthened much more with the priceless contributions of the scientists who serve on the boards, authors and you readers, continues to be published without compromising its academic quality.

The Journal of Limitless Education and Research is published three times a year, scanned in various national and international indexes, and it receives numerous citations. Our journal, which had a SOBIAD impact factor of 0.3 in 2019, will be published both in Turkish and English languages as of this issue. Thus, it is aimed at reaching wider audience.

We wish our journal to contribute to the scientific field, and acknowledge all editors, authors and referees who contributed to its preparation. With our best regards.

LIMITLESS EDUCATION AND RESEARCH ASSOCIATION

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi, Cilt 6, Sayı 1

The Journal of Limitless Education and Research, Volume 6, Issue 1

Sevgili Okurlar,

Sizlere Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisinin Mart 2021 sayısını sunmaktan büyük mutluluk duyuyoruz.

Dergimiz, Sınrsız Eğitim ve Araştırma Derneği tarafından 2016 yılından bu yana kesintisiz olarak yayınlanmaktadır. Amacımız, eğitim ve araştırma alanındaki kuramsal ve uygulamalı çalışmalarını yayınlamak, bilimsel bilgileri ulusal ve uluslararası düzeyde paylaşmak, yeni bilgiler üretilmesine ortam hazırlamak, yenilikleri duyurmak ve böylece ülkemizdeki bilimsel üretime katkı sağlamaktır. Bu amaçla Dergimizde nitelikli araştırma ve derleme yayınlarına öncelik verilmektedir.

Dergimizin Editör Kurulu, Bilim Kurulu ve yayınları titizlikle değerlendiren Hakem Kurulu üyeleri alanında uzman akademisyenlerden oluşmaktadır. Kurullarda görev yapan bilim insanları, yazarlar ve siz okurların değerli katkılarıyla her sayıda biraz daha güçlenen Dergimiz, akademik kalitesinden ödün vermeden yayın hayatını sürdürmektedir.

Sınrsız Eğitim ve Araştırma Dergisi yılda üç sayı olarak yayınlanmakta, çeşitli ulusal ve uluslararası düzeydeki indekslerde taranmakta, çok sayıda atıf almaktadır. 2019 yılı SOBIAD etki faktörü 0,3 olan Dergimiz, artık hem Türkçe hem de İngilizce yayınlanmaktadır. Böylece daha geniş bir okur kitlesine ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Dergimizin bilimsel alana katkıları getirmesini diliyor, hazırlanmasında emeği geçen bütün editör, yazar ve hakemlere teşekkür ediyoruz. Saygılarımızla.

SINIRSIZ EğİTİM VE ARAŞTIRMA DERNEğİ

TABLE OF CONTENTS

İÇİNDEKİLER

**Article Type: Review
Makale Türü: Derleme**

Todd Alan PRICE

Blended Learning and the Videoconferencing Modality for the Teaching and Learning Doctoral Candidate 1-10

**Article Type: Research Article
Makale Türü: Araştırma**

Firdevs GÜNEŞ

Riddles for Kids 11-40
Çocuk Bilmeceleri

İbrahim Halil YURDAKAL, Ayşe YURDAKAL

First Reading and Writing Teaching in Turkish Teaching Programs Between 1924-1981 41-77
1924-1981 Arası Türkçe Öğretim Programlarında İlk Okuma Yazma Öğretimi

Nevin AKKAYA, Buse GÜLLÜ, Esra ÖZDEN

Educational Messages and Effective Communication Factors in Children's Literature Works 78-118
Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Eğitsel İletiler ve Etkili İletişim Unsurları

Osman SÖNER, Hazel DURU

An Investigation into the Articles Published in Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal Between 1990-2019 in Terms of Various Factors 119-151
Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisinde 1990-2019 Yılları Arasında Yayımlanan Makalelerin Çeşitli Faktörler Açısından İncelenmesi

Emine TEPE, Gülden TÜM

The Reflection of Basic Principles in Course Books for Teaching Turkish as a Foreign Language 152-178
Temel İlkelerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarındaki Yansıması

DOI: 10.29250/sead.833772

Posted Date	Article Type	Acceptance Date
30.10.2020	Research	15.03.2021

Educational Messages and Effective Communication Factors in Children's Literature Works

Assoc. Prof. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül University, nevin.akkaya@deu.edu.tr

Buse GÜLLÜ, Dokuz Eylül University, buse-gullu@hotmail.com

Esra ÖZDEN, Dokuz Eylül University, esra136.ez@gmail.com

Abstract: Effective communication has an important place in the socialization process of the individual. The individual communicates with his environment from the moment he is born. However, the child encounters many environments and people throughout his life; thus, his life experience increases, changes and develops. Education is undoubtedly the most important force affecting the cognitive, affective, social and personality development of the child in this process of change. The school child, who spends much time with his peers and teachers, understands the importance of having a place in the society. During this period, the psychological, cognitive, affective and social development of the child should be supported by the environment in the right directions. The most important tool to be used for these correct directions is children's books. A lot of information is conveyed directly or indirectly to children through educational messages that include knowledge, values, attitudes, interests and behaviors in children's books, and at the same time the child gains aesthetic awareness. The messages, thus, settle in the minds of children and affect their attitudes and behaviors in the face of events and situations they encounter throughout their lives. In this study, educational messages in children's books were identified. At the same time, effective communication elements in the chosen children's books were also examined, and communication barriers were determined. Educational messages in the books were grouped as educational messages that support social, mental, and personal development. Effective communication, on the other hand, was examined in terms of empathy and the use of ego language in the books investigated; the conflicts of the characters in the books with himself, with other characters and with the society were determined. This study aims to determine how children's books can be used for the individual and social development of the child. The study was conducted in accordance with qualitative research techniques; document analysis method was used to collect data. The study group was composed of children's literature products named "Boy in Striped Pajamas" and "Saving the Queen" chosen using the random sampling method. Based on the preliminary results of the study, which is still in progress, it can be stated that the educational messages and effective communication elements contained in the examined books are of a particular quality that supports the cognitive, affective and social development of children and gives them positive behavior.

Keywords: Children's literature, educational messages, effective communication

Cited in: Akkaya, N., Güllü, B. & Özden, E. (2021). Educational Messages and Effective Communication Factors in Children's Literature Works. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletiler ve etkili iletişim unsurları. *The Journal of Limitless Education and Research, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 6(1), 78-118. DOI: 10.29250/sead.833772.

Birinci Author's ORCID No: 0000-0001-7222-4562

Second Author's ORCID No: 0000-0001-9613-8896

Third Author's ORCID No: 0000-0002-6678-0973

1.Introduction

Children's literature is a literary branch that was created with the aim of providing an aesthetic understanding to the individual in the process starting from pre-school age to the end of adolescence. Childhood is the relatively small physical, mental and cognitive phase of an individual's life. While creating children's literature products, the interests and needs of children should be taken into consideration. Aesthetic concerns should be borne in mind in the works created for them; the kind of language used ought to be far from childishness and it should develop the individual cognitively and spiritually should be included. The primary purpose of the related works is not to give advice or to guide; it should serve to create aesthetic pleasure in the individual by encouraging him/her to think. Children's literature works include some educational messages as well as creating aesthetic pleasure for the child reader. These messages are important in the education of the child.

The message concept is one of the main elements of the communication process. The message can be defined as the main idea to be conveyed to the reader in literary or instructional texts, as the message that reaches him. According to Özdemir (2011), "The message can also be considered as the basic element that guides the text. Let's say the message or the main idea is the main reason that pushed this author to write."

The ways of delivering messages are different in literary and didactic texts. Sever (2013: expresses the way that messages are delivered in the instructional texts is as of "The aim of the didactic texts is to inform and teach the reader. In these texts, the purpose is included in the text as a proposition (p. 134)." Nonetheless, in another study, it is stated that the part that guides the reader in the comprehension of the text read in the didactic texts is the message part (Özdemir 2011: 71).

In literary texts, messages are generally perceived by the reader in a disguised and covert expression. Özdemir expresses this by saying that the message should be digested into the text in literary texts "In literary texts, the message is not given by transforming the form of proposition, or rather, a definite judgment. It is digested into the texture of the text. In this regard, the message of literary texts is implicit message" (2011: 115). In literary texts, the message is conveyed through hints, not in the form of a proposition as in instructive texts.

A good children's literature work presents the values that are desired to be adopted and plays a role in the reader's acquisition of these values. Although the mentioned values constitute a wide title, they basically cover the cognitive, social and personality traits of the individual.

Educational messages to be adopted reach the reader through the characters in the books. The effective communication established by the characters in children's books sets an example for the child reader and supports communication education. Communication is a phenomenon that develops as a model. The communication established by parents, teachers, other elders or friends also affects the child. Another communication medium that is modeled is the dialogues formed by the characters in the books. The mentioned dialogues contribute to the communication training of the reader, as well as the purposes that can be listed such as keeping the reader's curiosity alive and focusing the reader on the book. In order to achieve these purposes, some conflicts created by the characters are also included in the books. Sever (2017) grouped these conflicts under four headings: person-person conflict, self-conflict, person-nature conflict, and person-society conflict. Among these, especially person-person conflict and one's conflict with society are worth examining in terms of communication as they occur through dialogues. The conflicts that the characters in the books have with other characters or the society lead us to the communication conflicts they have created based on Harary and Batell's Graph Analysis. In the study (Batell & Harary, 1981), 8 basic communication conflicts are mentioned, namely Active Conflict, Passive Conflict, Conflict of Existence, Total Denial, Conflict with Prejudice, Conflict of Intensity, Conflict of Partial Perception and Conflict of Detention. It is also possible to benefit from these types of conflict in children's books in the development of communication skills. By identifying these conflicts in children's books, the problems experienced in communication can be materialized to the child. Thus, obstacles to effective communication can be removed. In addition, effective communication elements (facial and body movements, ego language, empathy, and so on.) in the books are also expected to be an example in communication education for the child.

In literary texts written for children, the selection of the messages and the way they are conveyed are of great importance. Children's literature writers should not advocate any ideology or thought while presenting their messages in their children's books; they should not give the messages in the form of advice in the event or situations they want to tell and should choose messages appropriate to the development level of the reader. According to Gülerüz (2003), the messages intended to be given should not be counseling; rather, they should provide the reader with flexible thinking, support their creativity, motivate them to learn, and help them establish a cause-and-effect relationship between events.

Works that try and give advice to children to adopt strict moral and social rules will not attract the attention of the child; literary works with a certain idea and ideological expression

will distract them from critical, questioning and impartial thinking skills. Children's books should have subjects, heroes, fiction and content that will create permanent behavioral change in the desired direction in children. For this reason, educational messages should be preferred in children's books that will support children's mental, social, personality and social development, give them sensitivity, develop their creativity, enable them to think critically and impartially, and introduce them to the knowledge and cultural environment of the modern world. The important point here is that children's books should contain educational messages. The educational messages that will be brought to the child by blending with effective communication will contribute to their socialization and making sense of their own existence. Accordingly, this study sought to determine how to use children's books for these purposes. To this end, the aim of the study was to determine the educational messages and communication elements in children's books.

In order to reach the aim of the study, answers to the following questions were sought:

1. What are the educational messages in children's literature works?
2. What are the effective communication elements in children's literature works?
3. What are the communication conflicts in children's literature works?

2. Method

2.1. Research Method

This study has been conducted using the document analysis method in accordance with qualitative research techniques. "Document review covers the analysis of written materials that contain information about the phenomenon or phenomena aimed to be investigated " (Yıldırım & Şimşek, 2016: 189).

2.2. Working group

The study group of the research consists of children's literature works named "The Boy in the Striped Pajamas" (by John Boyne) (henceforth abbreviated as ÇPÇ, meaning 'Çizgili Pijamalı Çocuk' in Turkish) and "Saving the Queen" (by Vladimir Tumanov) (henceforth as KK meaning 'Kraliçeyi Kurtarmak' in Turkish). The study group limited to these two books was determined by random sampling method.

2.3. Data Collection and Analysis

In the collection and analysis of the data, the literature was first reviewed. To this end, sources containing "educational message in children's literature", "education in children's literature" and "communication in children's literature" are listed. Later, the lists of the most purchased books from bookstores and on the Internet in 2019 were determined. The works to be examined were determined using the random sampling method from this list. After this, they were read by the researchers.

The books and publishing houses determined as the study group of the research are displayed in Table 1.

Table 1.

Books and publishers used in the research

The name of the book	Publisher	Year
1- The Boy in the Striped Pajamas (ÇPÇ)	TUDEM	2020
2- Saving the Queen (KK)	Sunlight Library	2020

After reading the books, the messages and communication elements in the stories were identified using document analysis, and the data obtained were explained and interpreted with descriptive analysis. The data obtained according to this approach are summarized and interpreted according to previously determined themes. "The purpose of descriptive analysis is to present the obtained findings to the reader in an organized and interpreted form." (Yıldırım & Şimşek, 2018: 239).

3. Findings and Interpretation

The educational messages and effective communication elements determined in the children's books, "The Boy in the Striped Pajamas" and "Saving the Queen", are given in the following section. First, educational messages in the books were explained, then effective communication elements were presented. In order for the references to be made in the text to be understood more easily, "The Boy in the Striped Pajamas" (ÇPÇ) and "Saving the Queen" (KK). In addition to the abbreviations, the page numbers of the books are also specified.

3.1. Educational Messages in the Book entitled The Boy in the Striped Pajamas

The educational messages in the book "The Boy in the Striped Pajamas" are divided into categories as educational messages that support personal development, social development, and support mental development.

Table 2.

Educational Messages Supporting Personal Development in the Book “the Boy in the Striped Pajamas”

Giving Importance to Friendship (Love of Friends)
Being Optimistic
Not Being Prejudiced
Doing Research (Having Investigative Personality)
Being Cautious

In Table 2, educational messages supporting personal development in the book “the Boy in the Striped Pajamas” are presented. Personal development is a development process that enables the individual to know himself, communicate well with his environment, find solutions to the problems he / she encounters and gain a positive perspective on life. It is possible to say that the messages that support personal development are intense in the studied work. It is seen that the messages that support personal development indirectly given to the reader in both friendship, family and environmental communication have the quality to give positive behavior.

The most frequently repeated message among these messages is "giving importance to friendship", in other words, love of friends. Friendship has an important place in the development of the child both individually and socially. Bruno is a boy who loves and cares for his friends. He is very upset that he leaves his friends in Berlin. He is looking for new friends in the house they moved to. There is only a fence between Bruno's house and the concentration camp where Shmuel lived. When Bruno takes a stroll to investigate, he runs into Shmuel. It does not go unnoticed that children who are both 9 years old are different from each other, even their names sound different. But they ignore them and decide to be friends. Bruno often goes to his friend, bringing him something to eat every time he goes:

“When they met, Bruno realized that he was starting to worry about his friend. Because she seemed to be getting thinner with each passing day and her face was getting more and more gray. Sometimes he brought more bread and cheese to give Shumel, and sometimes he even managed to hide a piece of chocolate cake in his pocket.” (ÇPÇ, p.149).

Bruno worries about his friend Shmuel, wants to lift his spirits and doesn't want to share him with anyone:

“He wanted to help his friend, but he could not think of anything to improve his morale.” (ÇPÇ, p.139).

“On the other hand, there was an undeniable truth: Shmuel was his friend, not Gretel, and he did not want to share it.” (ÇPÇ, p.143).

“Bruno felt like hugging Shmuel, just to show how much he loved him and how much he enjoyed talking to him for the past year.” (ÇPÇ, p.190).

“You are my best friend,’ Shmuel said. My best friend for life.” (ÇPÇ, p.196).

“Being optimistic” is a very important message that guides the reader to seek a way out of negative situations without despair. Bruno's mother's words support this message:

“There's one more phrase you might like,’ he said. We gotta find a good side of every bad thing.” (ÇPÇ, p.96).

Measures should be taken before it is too late in the face of situations and events. This message, which is important for making our lives safe, has been carefully considered. Bruno thinks ahead of his work and takes the necessary precautions to prevent unwanted situations.

“Bruno slowed down when he saw what was point first, then a speck, then a drop, then a shape, then a child. Even if there was a wire mesh separating them, he knew that strangers could never be too friendly and should be approached with caution. They kept walking and soon they came face to face.” (ÇPÇ, p.98)

Situations, events and people about which no information is available make the person curious and encourage him to do research. The message of doing research or having an investigative personality is given through Bruno's personality traits. Bruno likes to research, to explore:

“When I was a kid, Bruno said to himself, I enjoyed exploring in Berlin. It was a place where I knew everything and could find everything, I wanted with my eyes closed. I've never made any real discoveries here. Maybe it's time to start.” (ÇPÇ, p.92).

“It was a period that he learned and found interesting lately. The Middle Ages were especially attracted by the knights who went to different countries and discovered interesting things.” (ÇPÇ, p.66).

Prejudice misleads the person. When the person approaches the event, situation and other people with prejudice, he / she has wrong thoughts about the situation and people. It should be as impartial as possible towards the event, situation and people. Educational messages about not being biased are conveyed through different speeches:

"You shouldn't laugh at poor Mr. Roller, his mother had said, when Bruno told him what he had done in the afternoon. You have no idea what you will see in your life." (ÇPÇ, p.64).

"Not the kind of kids I would like to play," Gretel said firmly. 'They look dirty. Hilda, Isabel, and Louise used to take a bath every morning, and so do I. These kids seem like they've never bathed in their entire life.'" (ÇPÇ, p.37).

"I think the other kids don't look friendly, said Bruno." (ÇPÇ, p.27).

Table 3.

Educational Messages Supporting Mental Development in "The Boy in the Striped Pajamas"

Make inferences
Transfer of Information

The messages supporting mental development in "the Boy in the Striped Pajamas" are given in Table 3. The first message that attracts attention is the transmission of information message. Children's books are not intended to provide direct information. However, it is seen that some information from the narration of the event or the speeches of the people are transferred to the reader. Most of the information given in the book leads the reader to research.

"She asked where Poland is, after a short while in silence.

'Well, said Shmuel in Europe.'" (ÇPÇ, p.104).

"The adventurous stories of men like Christoph Colomb and Amerigo Vespucci. Their interesting lives captivated Bruno's, whispering his desire to be like them when he grew up." (ÇPÇ, p.95).

The word "Führer", which is frequently used for Hitler in the book and is not explained, is important in terms of directing the reader to research about Hitler.

"Who is fürü? asked Bruno." (ÇPÇ, p.109).

"Heil Hitler!" he said, for now that meant 'goodbye' or 'have a nice day' was just another way of saying." (ÇPÇ, p.52).

Another dimension of the messages for the transfer of knowledge can be interpreted as transferring the learned knowledge to life. Bruno uses a word he just learned in everyday life. In addition, he comments on events based on the books he read.

"I think the best thing to do is to forget all this and go home. We can write that down in the experiences section, he added. He had just learned this phrase and was determined to use it whenever possible." (ÇPÇ, p.16).

"Bruno remembered a book he had read: a man was lost in the desert, he imagined that he saw great restaurants and magnificent fountains because he did not eat or drink for days, but when he tried to eat and drink everything disappeared into nothing. Only a handful of sand remained. Is that what's happening to him now? He wondered." (ÇPÇ, p.98).

Table 4.

Educational Messages Supporting Social Development in "The Boy in the Striped Pajamas"

Valuing Others' Ideas
Taking Children's Ideas Seriously
Share
Observing Social Equality
Interaction with Different Cultures
Valuing Others' Ideas

In Table 4, messages supporting social development are given in "the Boy in the Striped Pajamas". It is an undeniable fact that the social environment wherein the individual lives is an important factor on his growth and the development of his personality along with the company of his family.

This is because man is a social being. He/she is in close communication and interaction with the environment he/she is in while acquiring his/her social character. The social environment affects and changes the individual's behavior. At this point, the "message of interaction with different cultures" that dominates almost the entire book comes to the fore. The friendship of Bruno, who is a German, with Shmuel of Poland supports this message.

"Don't you come from Germany?"

'No, I'm Polish, said Shmuel.' (ÇPÇ, p.103).

"Bruno grimaced; not sure he had heard the little boy right. 'What is your name?'

'Shmuel' said the little boy, as if it were the most natural thing in the world. 'So, what was your name?'

'Bruno,' said Bruno. (ÇPÇ, p.101).

A person communicates with different people throughout his/her life and is therefore considered a social being. This coexistence of people necessitates making joint decisions and

exchanging ideas. Even though other people's thoughts are not like ours, their opinions should be valued. The message "Do not value the opinions of others" is one of the messages directly conveyed. Bruno cares about Maria's ideas, who works as a home assistant.

"So, you don't like it here, do you? asked Bruno. Do you find it as awful as I do?"

Maria frowned. 'It doesn't matter', she said.

'What doesn't matter?'

'What I think'

'No, of course it's important!'" (ÇPÇ, p.55).

It is a very important value for the person to take what he/she needs and share what is left and it is one of the main messages that support social development. The spiritual support and sincerity that sharing brings to human relationships has often been emphasized. Bruno shares his thoughts, feelings and food with his friend Shmuel.

"One afternoon while he was filling his pockets with bread and cheese from the kitchen fridge to take with him, Maria entered and paused when he saw what he was doing." (ÇPÇ, p.124).

"Sorry, Shmuel,' he said quickly. I should have given you some chicken too. Are you hungry?" (ÇPÇ, p.156).

"When Bruno saw the shape approaching him, he smiled and sat down. He took out the apple and a piece of bread he brought with him to give to Shmuel." (ÇPÇ, p.178).

Children want adults to take their thoughts seriously. This improves children's self-confidence and self-esteem, so children feel valued. This message was given in the book through Bruno's efforts to express himself to his elders.

"The father laughed and that made Bruno even more angry. What angered him most was the adults laughing at him when something he did not know; especially when trying to find answers by asking questions." (ÇPÇ, p.49).

Another message that is frequently emphasized in the book is the "social equality" message. Respecting the right to life of all living things, not being indifferent to all kinds of discrimination and social inequalities, not marginalizing or not showing negative attitudes and behaviors consisting of prejudices against members of the society are repeated many times in the book. The author indirectly emphasized social inequality.

Describing what he saw to his father, Bruno asks who the people in striped pajamas beyond the wire mesh are:

"His father turned his head to the left, the question seeming a little uneasy to him. 'Soldiers Bruno' said. 'Secretaries. The whole staff. Of course, you've seen it all before.'

'Oh, those people,' his father said, nodding a little and smiling a little. 'Those people... well... they're not people, Bruno'" (ÇPÇ, p.53).

3.2. Effective Communication Elements in the Boy in the Striped Pajamas

The work, which is considered among the children's literature today but thought to be more suitable for adult psychology when read, tells a story based on the friendship of Bruno and Shmuel. There are two socially positioned extremes in the story. When this is examined in terms of communication, it proves that many conflicts and communication barriers are included in the book. The pressure of German soldiers on the Jews in the concentration camp and their constant commanding dialogues constitute obvious examples of interpersonal conflicts:

"Who said you were allowed to speak in this house?" Kotler continued. "Do you dare to go against me?"

"No sir," said Shmuel in a low voice. "Sorry, sir."

He looked up at Lieutenant Kotler. He, frowning, leaned forward and studied the boy's face.

"Did you eat?" He asked calmly, as if he hardly believed it.

Shmuel shook his head.

"You've eaten," insisted Lieutenant Kotler. "Did you steal something in the fridge?" (ÇPÇ, p.157).

The harsh gestures without empathy have the power to represent major obstacles to effective communication. The exception to this is the verbal and non-verbal communication between the two friends in the book:

"Actually," he said, looking at Shmuel. "It doesn't matter whether you introduce them or not. After all, they're not my best friends anymore." He looked down and did something not quite his style, took Shmuel's little hand and squeezed it.

"You're my best friend, Shmuel," he said. "My best friend for life" (ÇPÇ, p.196)

It is possible to find many examples of communication conflicts in the book. These examples are tabulated as follows:

Table 5.

Examples of Communication Conflicts in the Book entitled "The Boy in the Striped Pajamas"

Total Rejection	Intensity Conflict
<p>"Mom sighed." Bruno why don't you go upstairs and help Maria unload the luggage?" said.</p> <p>"But there is no point in unloading the luggage, if only ..."</p> <p>"Bruno, please do as I say!" Mom snapped. Obviously, it was okay for the mother to interrupt her; but it was unacceptable when Bruno did that." (ÇPÇ, p.17).</p>	<p>"I don't think you like him," said Bruno, "too seriously."</p> <p>"Your father is very serious too," said Maria.</p> <p>"Yes, but he is the father," explained Bruno. "Fathers need to be serious ..." (ÇPÇ, p.21).</p>
<p>----</p>	<p>"So, you know how I feel," said Bruno hopefully.</p> <p>"Yes, but I also knew that my father, grandfather, knew what was good for me, and I would always be happier when I accepted it. Do you think I would have been so successful if I hadn't learned when to argue, when to be silent, and to obey orders?" (ÇPÇ, p.48)</p>
Prejudice Conflict	Conflict of Existence
<p>"They have very serious duties," Maria said with a sigh. "Or at least they think so. But I would stay away from the soldiers if I were you."</p> <p>"I can't see anything to do but that," said Bruno sadly. "I don't think I can find anyone to play outside of Gretel, and how much fun can that be? That hopeless case." (ÇPÇ, p.21).</p>	<p>"I think that was a bad idea," said Bruno, a few hours after his arrival, as Maria unloaded her luggage upstairs.</p> <p>...</p> <p>"We don't have the luxury of thinking," the mother said as she opened the box containing the set of 64 glasses given by grandparents when they got married. "Some people make all the decisions on our behalf." Bruno didn't understand what the mother meant by that. So, he assumed he never said it. "I think it's a bad"</p>
Active Conflict	Active Conflict
<p>Shall I say goodbye to Karl, Daniel and Martin? he repeated. His voice was dangerously close to yelling, and he was not allowed to do this inside the house. "But they are my three best friends in my life!"</p> <p>"Oh, you make new friends," said the mother, waving her hand to leave, as if it was an easy thing for a child to find his three best friends. "But we had plans!" He protested.</p> <p>.....</p> <p>"Sorry Bruno," said the mother, "but our plans have to wait. We have no choice in this matter."</p> <p>"But Mom ...!"</p> <p>"Bruno, that's enough!" Mom shouted in a hurtful voice. And she stood up to show that she was serious about the word 'enough'." (ÇPÇ, p.11).</p>	<p>"What's going on?" Gratel asked.</p> <p>"Nothing," said Bruno, defensively. "What do you want? Get out."</p> <p>"You get out," she replied, although it was his room. Then she turned and looked at Maria, and as she did so, her eyes squinted suspiciously.</p> <p>"Do you remember the bathroom, Maria?" he asked.</p> <p>"Why don't you prepare yourself?" snapped Bruno.</p> <p>"because he's the maid!" Gratel said, staring at his brother. "That's why it's here!" (ÇPÇ, p.60).</p>

3.4. Educational Messages in "Saving the Queen"

The educational messages in the book "Saving the Queen" are categorized as educational messages that support personal development, social development, and mental development.

Table 6.

Educational Messages Supporting Personal Development in "Saving the Queen"

Care for Friendship (Love of Friends)
Being Solution Oriented
Coping with Difficulties

In Table 6, messages supporting personal development in the book "Saving the Queen" are included.

Alex, Sam and Vanessa are three best friends in the book. These three friends find themselves in an extraordinary adventure when Alex realizes that the pen he accidentally found at the bus stop is magical. Alex, who does not like mathematics, realizes that the pen he found solves even the most difficult and complex mathematical problems. While he could not solve the mystery of the pen, he saw a book in his library called "Saving the Queen" he had never read before. It is magical in this book, just like a pen. Aleks immediately tells this situation to Sam and Vanessa.

After what happened, the aim of these three friends is to save the Emerald Queen Idil, who was imprisoned by the evil King Rechner. However, to achieve this, they have to solve 400 very difficult problems full of riddles.

The message "attaching importance to friendship" draws attention in the messages that support personal communication in the book. The close friendship between Aleks, Sam and Vanessa, their support and assistance to each other support this message:

"You know, it would have been nice if Sam was here too," he sighed Vanessa." (KK, p.60).

"We all do stupid things sometimes. I must have overreacted too," Sam said carelessly. 'Let's join our hands together,' Alex said, reaching out to Sam. Three friends' hands are united on the dining table. The problem was closed." (KK, p.67).

"When school was over, the three friends sat side by side on the bus. It was a good feeling to be together again." (KK, p.68).

The message "To be determined" is one of the indirect messages in the book. It is striking that Alex, Sam and Vanessa are hardworking and determined. They have worked resolutely, undaunted and strived to solve the difficult situations they encountered:

"Alex was really doing his best. He was excellent in all of his other lessons, especially in literature. He was winning awards at school and even in inter-school competitions with his essays

and stories. But Alex's favorite thing is to read. When he's out of sight, everyone in the house knew he was buried in a book in a quiet corner. he liked fantasy novels the most. he would borrow a huge pile of books from the library every month, as he read all the books on his shelves.” (KK, p.12-13).

“Sam, there's one more thing,’ Alex said when the bus left. ‘We have to work hard every night tonight and for five weeks.’ ‘How so? Why 5 weeks? Sam asked. Alex told him about his morning exam. ‘Last week, Vanessa and I went through fifty cellars. But now, according to this *Monoculus*, we have to increase our speed to ten cellars a day. This makes 70 instances a week.” (KK, p.68).

“Sam, we really need your help to save Joyden,” Vanessa finished. “Some riddles are too hard.” “This looks like a job for me!” Sam replied.” (KK, p.67).

The person encounters some difficulties in his/her life from time to time, and these difficulties he/she encounters vary according to the conditions. The important thing here is not to avoid or ignore the difficulties faced, but to confront and solve them. The message “struggling with difficulties” is an important message in the book. The three friends face various challenges and try to overcome them:

“The three fellows encountered a terrible situation in the fifty-eighth cellar. Joyden was standing in front of a strange guard with a turtle's head, wearing tennis clothes and a bowler hat. But there was no more paper in hand; he had consumed it all! The remaining pen was also about to run out. Whereas Renchner had said that in this dungeon only written responses would open the doors. What would Joyden do now? She was in despair even it seemed like tears had accumulated in her eyes. Did all the labor get wasted? Then the children noticed that Joyden was glancing at them asking for help... to them! they had to do something.” (KK, p.74).

“The children looked at each other at a riddle; then they stared at the void. ‘First there were 2 bubbles, then 65,536 ?!’ Alex finally said.

Sam groaned. ‘I have no idea.’

‘Mine too’ sighed Vanessa. They looked silent and looked at the book. The ticking of the clock was heard.. Tik tak... Tik tak...”

The three of them cannot solve the problem together, but Aleks does not stop solving the problem, waking up suddenly at night and solving it:

“He got up from his bed and lit his desk lamp. Rescuing the Queen was still open on the page with the last puzzle. Alex read each word slowly one more time, but did not understand anything. Then he had an idea. Maybe in the first cellar, the guard would show a way to help Joyden get new paper again.” (KK, p.82).

Being solution-oriented is to analyze the current problems well and ask correct and logical questions and approach the problem with creative options. Solution-oriented people can easily find solutions to the problems they encounter. The message "Being solution oriented" is perceived through the characteristics of the characters. Alex, Sam and Vanessa are solution-oriented people:

“So why did the Idilian soldiers not break the flames by wearing firefighter clothes? she asked excitedly. ‘Or they could use each other one by one over the fire like a catapult...’ (KK, p.50).

“There was only one place Alex knew so as to be protected on Blackwell Island. He weighed the options. He could risk taking to shelter in the cave, assuming that the campfire stories were all just stories. Or now he would quit and take risk of being put in Rencher’s dungeon.” (KK, p.151).

Table 7.

Educational Messages Supporting Intellectual Development in Saving the Queen

Transfer of Information
Make inferences

In Table 7, messages supporting mental development in “Saving the Queen” are given. “To infer” comes first among the messages given indirectly. To make inferences is the individual reaching the unknown from known situations by observing and using attention skills. The purpose of making inferences is the interpretation of observations and information obtained before or based on experience. It is seen that Alex, Sam, and Vanessa often make inferences when solving problems.

“I think it must be completed before the end of school,’ Sam said. Alex and Vanessa glanced; her hand clapped on her forehead. ‘Look why we couldn't think of that now?’ he exclaimed excitedly. ‘You're a genius, Sam!’ (KK, p.68).

“They read it four times, and suddenly Sam said, ‘I guess I've figured out where to start. Let's look at how the towers from 1 to 4 increase in an order.’ If we understand this, we will continue the same order and go to the 12th tower. ‘Our savior is Sam,’ said Vanessa.” (KK, p.71).

“So, all we have to do is find this magic word,’ said Vanessa. ‘Yes, but this word will not work if it is spoken directly. It is necessary to follow through, work and deserve it. This is the way it is in all the books I’ve read,’ said Alex” (KK, p.116).

The message "Transfer of information" was conveyed directly or indirectly to the reader. The explanation of the weight table used by three friends in problem solving in the book supports this message.

“Vanessa took a small plastic card out of her school bag and placed it on the desk. ‘This is a chart of lengths and weights; the most useful thing in the world,’ she explained. ‘You can find out how many centimeters a meter is, how many grams a kilogram is from here. My mama gave this to me, I always carry it with me” (KK, p.53).

Another dimension of the messages for the transfer of knowledge can be interpreted as transferring the learned knowledge to life. Vanessa came up with a solution based on a book he read while solving a problem.

“Hey’ exclaimed Vanessa. ‘I think I got the point. I had read this before in a book about a French prisoner. Finds the way to communicate with the person in the neighboring cell by banging the wall.’ The number of beats corresponds to a letter in the alphabet. So, a beat means the first letter A.” (KK, p.162)

Table 8.

Educational Messages Supporting Social Development in Saving the Queen

Moral support
Help
Cooperating (Being Unity)

In Table 8, messages supporting social development “Saving the Queen” are included. "Spiritual support" is one of the significant messages among the messages that support social development. Individuals can overcome problems that they cannot overcome on their own with the moral support of their environment, friends and family. This situation gives strength to the individual and increases the resistance to struggle against difficulties. Three friends support and reassure each other when they are in trouble:

“As Vanessa was leaving for his home, he reassured his friend by saying, ‘I think your exam will be good tomorrow, Alex.” (KK, p.57).

Helping and cooperating are the main factors that facilitate social life. Individuals in society act together to achieve common goals. "Cooperate" message is one of the most indirect messages. Alex, Sam and Vanessa collaborate to solve problems and overcome difficulties:

"Who knows?" Alex replied. 'But that's not the point. The important thing is that I'm in this business and you can be too. Together we have a better chance of solving all those riddles.' 'Are you serious? Can I come to you tonight?' Vanessa said" (KK, p.50).

"Sam, we really need your help to save Joyden, 'ended Vanessa. 'Some riddles are too hard.' 'This looks like a job for me!' Sam replied. 'I can come around 6.30 tonight, is it okay?'" (KK, p.67).

Another noteworthy message is the "help" message. Helping, in other words helping each other brings with it cohesion, love and respect in the society. Alex, Sam and Vanessa are three friends who do not give up helping each other under any circumstances, even though they sometimes get into disagreement, care about each other, look after each other, give each other strength in sharing and solidarity.

"Pointing to Vanessa's bulging bag, 'What's in your backpack?' Sam asked. 'Did you think I'd forget to get some food from the canteen?' Vanessa said... Three bottles of juice, three packs of chocolate, and a large packet of peanuts were laid around the tree root. It was a medium feast!" (KK, p.121-122).

"Cookie!" Alex yelled. 'Right now that's all I want.' 'As soon as I solve this, I'll give you a cookie. It came out of the package from the house.' Vanessa said." (KK, p.137).

3.5. Effective Communication Elements in Saving the Queen

When Saving the Queen, written by Tumanov, is examined in terms of communication elements, it attracts attention with its excessive dialogues. The heroes in the work set out to save the princess trapped inside the book by solving the math questions in a story book. Sometimes, the heroes came into contact with the villain Rechner and the benevolent Monoculus, who lived in the storybook. In this context, it was interesting to use a book as a communication channel. When the book was examined, it was noticed that the element of empathy was not clearly included.

Conflicts in the book are examined and more people's conflicts with other people in the work attract attention. The clash of the lead character Alex Isaac Fog with the villain Rechner in the book resulted in Aleks's favor.

Interpersonal conflicts in the book can be expressed in tabular form as follows:

Table 9.

Examples of Communication Conflicts in Saving the Queen

Rejection for All	Intensity Conflict
<p>"Yet, it was very obvious on Sam. 'That pen was the most incredible thing we ever had!' 'Do we have it was my pen. I found it.' Alex replied in a trembling voice." (KK, p.26).</p>	<p>"But Blackwell Island is not included in the camp,' Alex objected. 'Remember, Jeff said it was private property.' 'Yes, but he also said that no one lived there. I think it's okay for him,' said Sam triumphantly." (KK, p.118).</p>
<p>"Maybe we should tell your parents or Mrs Lund,' Vanessa suggested grudgingly. 'Imagine a conversation like Ness: 'Mommy, daddy, I have a book that doesn't turn the pages unless I solve the riddles in it ...' I know exactly what they will say: 'Again, you got a witchcraft story from the library? Looks like an interesting thing. Have you finished your homework?' 'Or if I were to show them the book, they would never leave it to me.' Alex continued. 'Guys in lab coats in a faraway place have the book cut out. That would mean the end of the job for all of us.'" (KK, p.54).</p>	<p>"After a moment of silence, Vanessa said, 'for sure: Monoculus did everything he could. So, there is no point in going back to his cellar,' he said. 'But there is no point in going forward,' Alex replied. 'After the last cellar, nothing but the back cover...' (KK, p.95).</p>
Prejudice Conflict	Passive Conflict
<p>"Maybe we should tell your parents or Mrs Lund,' Vanessa suggested grudgingly. 'Imagine a conversation like Ness: 'Mommy, daddy, I have a book that doesn't turn the pages unless I solve the riddles in it ...' I know exactly what they will say: 'Again, you got a witchcraft story from the library? Looks like an interesting thing. Have you finished your homework?' 'Or if I were to show them the book, they would never leave it to me.' Alex continued. 'Guys in lab coats in a faraway place have the book cut out. That would mean the end of the job for all of us.'" (KK, p.54).</p>	<p>"As Alex was telling his math story, Sam kept looking at his friend, as if trying to figure out what kind of joke he was making. Then he grinned on the fake. 'Your pen solved the test for you, right?' It was clear that Alex didn't believe a single word. There was a brief tense silence as Alex desperately sought a way to persuade Sam. Then, suddenly something came to mind." (KK, p.17).</p>

4.CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Supporting children's language development, increasing their perception level, supporting their mental and social development, giving them positive personality traits, developing their imagination and creativity are among the main objectives of the works of children's literature. However, children's literature products play a very important role in the child's getting to know life and preparing for life, forming his/her own world, getting to know and adopting the society he/she belongs to. For this reason, writers who work in the field of children's literature have a great duty and responsibility, which they fulfill through the educational messages they include in their works. In addition, they contribute to the

socialization of the child with the effective communication elements they contain, as well as the behaviors that are desired to be acquired through educational messages.

Due to the developmental stage they are in, children tend to accept what they see from the environment without question. At this point, teachers, school and friends also play a role in the child's acquisition of correct educational messages and effective communication skills. Both the family, the school and the teachers, who are guides to the child in the selection of books, have to bring the child together with the right works. Based on this understanding, in this study we determined the educational messages and effective communication elements in children's books, which were determined using the random sampling method from a list of the most purchased books from bookstores and online in 2019. In the two books, first educational messages, then communication elements were determined. The educational messages identified in "The Boy in the Striped Pajamas" and "Saving the Queen" are classified as educational messages that support personal development, mental development, social development and social development. In both books, the abundance of educational messages supporting personal development draws attention. The messages that are frequently perceived among the educational messages that support personal development are "giving importance to friendship," "doing research" and "curiosity" messages. Although the messages in the books are mostly presented indirectly, there are also some direct messages. The effective communication elements in the books were examined in terms of empathy and the use of ego language; the conflicts with the characters in the books themselves, with other characters and with the society have been identified. The Boy in the Striped Pajamas is of the kind that can be used as an exemplary work in communication education in terms of the multiplicity of dialogues, its emphasis on empathy and its ability to display interpersonal communication conflicts in many dialogues. The work Saving the Queen, which includes relatively fewer effective communication elements, is interesting in terms of the multiplicity of communication conflicts. With this study, attention has been drawn to education and effective communication elements, which are an important issue in children's literature.

Writers of children's literature should identify the messages they want to convey to children, implicitly, instead of giving them advice, in a way that allows them to perceive and form their own meaning. Since communication education is not usually given directly at secondary and secondary education levels, children should be given it indirectly through books appropriate for their age.

Writers of children's literature should be very careful while determining the messages they will include in children's books. It is important for them to avoid using hostility, racism, ideological discourse. Also, they should refrain from using phrases that lead to othering and discrimination. Instead, they should focus on messages that are appropriate for the child's cognitive, affective, psychomotor characteristics and support his or her linguistic, social, personal, social and mental development. These messages should be included frequently. This also requires teachers and families to assume important responsibilities. When choosing a book for children, they should pay attention to the language and expression characteristics of the book, as well as the compatibility of the messages with the child's developmental stage. Teachers and parents should have information about children's books; they should check the content of the books and the messages that are intended to be given in the books. They should avoid children's literature products loaded with non-educational messages that will adversely affect the development of the child.

Every individual is a part of society. The role of the communication education that the child will receive in meeting and integrating with the society is also significant. Books to be read with the right direction can play a role in this education. Children's literature works "Saving the Queen" and "The Boy in the Striped Pajamas" are the type of works that can be preferred in terms of exemplifying the elements of interpersonal communication. "The Boy in the Striped Pajamas" is a work that can be used for communication education with empathy, self-language and abundance of face-body use. Saving the Queen, on the other hand, does not contain concepts such as empathy and I language, but it is a preferable option in terms of concretizing communication barriers with examples of conflict. It is also important to identify the books that are preferred by especially child readers and to benefit from these books in the field of effective communication education.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT

The authors declare that there is no conflict of interest in their studies.

RESEARCH AND PUBLICATION ETHICS STATEMENT

The authors declare that they follow research and publication ethics in their studies.

AUTHOR LIABILITY STATEMENT

The authors declare that the "Conceptual Framework" part of this work was done by Esra Özden, "Method and Manuscript" part of this work was done by Buse Güllü, "Visualization and Research, Writing Draft, Analysis and Editing" part of this work was done by Nevin Akkaya.

Gönderilme Tarihi

Makale Türü

Kabul Tarihi

30.10.2020

Araştırma

15.03.2021

Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Eğitsel İletiler ve Etkili İletişim Unsurları

Doç. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, nevin.akkaya@deu.edu.tr

Buse GÜLLÜ, Dokuz Eylül Üniversitesi, buse-gullu@hotmail.com

Esra ÖZDEN, Dokuz Eylül Üniversitesi, esra136.ez@gmail.com

Özet: Etkili iletişim, bireyin toplumsallaşması sürecinde önemli bir yer tutar. Birey, doğduğu andan itibaren çevresi ile iletişime geçer. Oyunaçğını isteyen bir bebeğin ağlaması, acıktığını belirtmek için annesine mutfağı işaret etmesi gibi davranışları onun ilk iletişim denemelerini örneklendirir. Bununla birlikte çocuk hayatı boyunca pek çok çevre ve kişiyle karşılaşır, böylelikle hayat tecrübesi artar, değişir ve gelişir. Bu değişim sürecinde çocuğun bilişsel, duyuşsal, sosyal ve kişilik gelişimine etki eden en önemli güç şüphesiz eğitimidir. Eğitim- öğretim süreci ile birlikte çocuğun sosyal ortamı da genişlemeye başlar. Yaşlıları ve öğretmenleri ile bir arada bulunan çocuk, toplumda yer edinmenin de önemini kavrar. Davranışlarını ve iletişimini buna göre şekillendirir. Bu dönemde çocuğun psikolojik, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimi çevresi tarafından doğru yönlendirmelerle desteklenmelidir. Bu doğru yönlendirmeler için kullanılacak en önemli araç ise çocuk kitaplarıdır. Çocuğun dil gelişimine, estetik zevkine katkı sağlayan çocuk kitapları, aynı zamanda çocuğun belirtilen gelişim alanlarında da olumlu etkiler bırakır. Çocuk kitaplarının içinde yer alan bilgi, değer, tutum, ilgi ve davranışları kapsayan eğitsel iletiler aracılığıyla da çocuklara doğrudan veya dolaylı olarak pek çok bilgi aktarılır aynı zamanda çocuğa estetik bilinci yerleştirilir. Bu duruma ek olarak çocuklarda farkındalık oluşturmaya çalışılır ve bakış açılarını geliştirmeleri, eleştirel ve yaratıcı düşünceleri, sorgulamaları, problem çözmeleri sağlanır. İletiler böylece çocukların zihinlerine yerleşmekle beraber onların yaşamları boyunca karşılaştıkları olay ve durumlar karşısında tutum ve davranışlarını da etkilemektedir. Bu çalışmada da çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler belirlenmiştir. Aynı zamanda belirlenen çocuk kitaplarındaki etkili iletişim unsurları da incelenmiş, yer alan iletişim engelleri de tespit edilmiştir. Kitaplarda yer alan eğitsel iletiler, zihinsel, toplumsal ve kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler olarak gruplandırılmıştır. Etkili iletişim ise, belirlenen kitaplarda yer alan duygudaşlık ve ben dili kullanımı açısından incelenmiş; kitaplardaki karakterlerin kendisi ile, diğer karakterlerle ve toplumla olan çatışmaları tespit edilmiştir. Bu çalışma ile çocuk kitaplarından, çocuğun bireysel ve toplumsal gelişimi için ne şekilde yararlanılabileceğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Kitaplarda yer alan iletişim engellerinin tespit edilmesi de etkili iletişimi engelleyen diyaloglara farkındalık oluşturması açısından bir başka amacı oluşturmuştur. Çalışma nitel araştırma tekniklerine uygun olarak hazırlanmış; verilerin toplanması için doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Çalışma grubunu, rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenen “Çizgili Pijamalı Çocuk” ve “Kraliçeyi Kurtarmak” adlı çocuk edebiyatı ürünleri oluşturmuştur. Elde edilen bulgular sonucunda incelenen kitapların içerdiği eğitsel iletiler ve etkili iletişim unsurlarının çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerini destekleyen, onlara olumlu davranış kazandıracak nitelikte oldukları ifade edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk edebiyatı, Eğitsel ileti, Etkili iletişim

Künyesi: Akkaya, N., Güllü, B. & Özden, E. (2021). Educational messages and effective communication factors in children's literature works. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletiler ve etkili iletişim unsurları. *The Journal of Limitless Education and Research, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 6(1), 78-118. DOI: 10.29250/sead.833772

Birinci Yazar ORCID No: 0000-0001-7222-4562

İkinci Yazar ORCID No: 0000-0001-9613-8896

Üçüncü Yazar ORCID No: 0000-0002-6678-0973

1. Giriş

Çocuk edebiyatı, bireyin okul öncesi çağından başlayarak ergenlik çağının sonuna kadar devam eden sürecinde, bireye estetik anlayışı kazandırmayı amaçlayarak oluşturulmuş edebî koldur. Çocukluk, bireyin fiziksel, ruhsal ve bilişsel açıdan nispeten küçük olma hâlidir. Çocuk edebiyatı ürünleri oluşturulurken çocuk formundaki bireylerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Onlar için oluşturulan eserlerde estetik kaygı güdülmeli; çocuksuluktan uzak, bireyi bilişsel ve ruhsal açıdan geliştirecek dil anlayışına yer verilmelidir. İlgili eserlerin öncelikli amacı öğüt vermek, yol göstermek değil; bireyi düşünmeye sevk ederek onda estetik zevk oluşturmak olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri çocuk okurda estetik zevk oluşturmasının yanı sıra, bazı eğitsel iletileri de içerisinde barındırmaktadır. Bu iletiler çocuğun eğitiminde önem taşımaktadır.

İleti kavramı iletişim sürecinin başat unsurlarındandır. İleti yazınsal veya öğretici metinlerde okuyucuya aktarılmak istenen ana fikir, ona ulaşan mesaj şeklinde tanımlanabilir. Özdemir'e göre (2011) "İleti yazıyı yönlendiren temel öge olarak da düşünülebilir. İster ileti diyelim ister ana düşünce bu yazarı yazmaya iten temel nedendir."

Yazınsal ve öğretici metinlerde iletilerin verilme şekilleri farklıdır. Öğretici metinlerde iletilerin verilmiş şeklini Sever (2013: 134) "öğretici metinlerde amaç okura bilgi vermek, öğretmektir. Bu metinlerde amaç yazının içinde bir önerme biçiminde yer alır." şeklinde ifade ederken bir başka çalışmada ise öğretici metinlerde okunan metnin kavranmasında okura kılavuzluk eden kısmın ileti kısmı olduğu ifade edilmektedir (Özdemir 2011: 71).

Yazınsal metinlerde ise iletiler genellikle gizlenmiş ve örtülü bir anlatımla okuyucuya sezdirilir. Özdemir bu durumu "Yazınsal metinlerde ileti, önerme biçimine daha doğrusu kesin bir yargıya dönüştürülerek verilmez. Metnin dokusuna sindirilir. Bu bağlamda yazınsal metinlerin iletileri örtük ilettir." (2011: 115) diyerek yazınsal metinlerde iletinin metnin içine sindirilmesi gerektiği şeklinde ifade eder. Yazınsal metinlerde ileti öğretici metinlerde olduğu gibi önerme şeklinde değil metnin içerisinde ipuçlarıyla yer alır.

İyi bir çocuk edebiyatı eseri, benimsetilmesi istenen değerleri okura sunmakta ve okurun bu değerleri edinmesinde rol oynamaktadır. Bahsedilen değerler geniş bir başlık oluşturmakla beraber temelde bireyin bilişsel, toplumsal ve kişilik özelliklerini kapsayacak niteliktedirler. Benimsetilmesi istenen eğitsel iletiler kitaplardaki karakterler yoluyla okuyucuya ulaşmaktadır. Çocuk kitaplarında karakterlerin kurduğu etkili iletişim çocuk okura da örnek olmakta, iletişim eğitimini desteklemektedir. İletişim, model alınarak gelişen bir olgudur. Ebeveynin, öğretmenin,

diğer büyüklerin ya da arkadaş çevresinin kurduğu iletişim çocuğu da etkilemektedir. Model alınan bir diğer iletişim ortamı ise kitaplarda yer alan karakterlerin kurduğu diyaloglardır. Bahsedilen diyaloglar, okurun merakını canlı tutmak, okuru kitaba odaklayabilmek gibi sıralanabilecek amaçların yanı sıra onların iletişim eğitimlerine de katkı sağlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirmek için kitaplarda karakterlerin oluşturduğu bazı çatışmalara da yer verilir. Sever (2017) bu çatışmaları, kişi- kişi çatışması, kişinin kendisi ile olan çatışması, kişi- doğa çatışması ve kişi- toplum çatışması olmak üzere dört başlık altında toplamıştır. Bunlardan özellikle kişi- kişi çatışması ve kişinin toplum ile çatışması diyaloglarla gerçekleştiğinden iletişim açısından da incelenmeye değerdir. Kitaplardaki karakterlerin diğer karakterler veya toplum ile kurduğu çatışmalar, bizleri Harary ve Batell'in Graf Analizi'nden yola çıkarak oluşturdukları iletişim çatışmalarına da götürmektedir. Çalışmada (Batell ve Harary, 1981) *Aktif Çatışma, Pasif Çatışma, Varoluş Çatışması, Tümden Reddetme, Önyargılı Çatışma, Yoğunluk Çatışması, Kısmî Algılama Çatışması ve Alıkoyma Çatışması* olmak üzere 8 temel iletişim çatışmasından bahsedilmektedir. İletişim becerisinin geliştirilmesinde çocuk kitaplarında yer alan bu çatışma türlerinden faydalanmak da mümkündür. Çocuk kitaplarında yer alan bu çatışmaların belirlenmesi ile iletişimde yaşanan problemler çocuğa somutlaştırılabilir. Böylece etkili iletişimin önünde var olan engeller de kaldırılabilir. Bununla beraber, kitaplarda yer alan etkili iletişim unsurlarının (yüz ve beden hareketleri, ben dili, empati) da çocuğa iletişim eğitiminde örnek olması beklenmektedir.

Çocuklar için yazılan yazınsal metinlerde de iletilerin seçimi ve aktarılış şekli büyük önem taşımaktadır. Çocuk edebiyatı yazarları, kaleme aldıkları çocuk kitaplarında iletileri sunarken herhangi bir ideolojinin, düşüncenin savunuculuğunu yapmamalı; anlatmak istediği olay veya durumlarda iletileri nasihat şeklinde vermemeli ve okuyucunun gelişim düzeyine uygun iletiler seçmelidir. Güteryüz'e (2003) göre de verilmek istenen iletiler nasihat verici olmamalı, okuyucunun esnek düşünmesini sağlamalı, onun yaratıcılığını destekleyip onu öğrenmeye karşı güdülemeli ve olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurmasına yardımcı olmalıdır.

Çocuklara katı ahlâk ve toplum kurallarını benimsetmeye çalışan, öğüt veren yapıtlar çocuğun ilgisini çekmeyecek; belirli bir fikir ve ideolojik anlatıma sahip yazınsal yapıtlar ise onları eleştirel, sorgulayıcı ve tarafsız düşünme becerisinden uzaklaştıracaktır. Çocuk kitaplarının çocuklarda istendik yönde kalıcı izli davranış değişikliği oluşturacak konulara, kahramanlara, kurguya ve içeriğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle çocuk kitaplarında çocukların zihinsel, sosyal, kişilik ve toplumsal gelişimlerini destekleyecek, onlara duyarlılık kazandıracak, onların yaratıcılıklarını geliştirecek, eleştirel ve tarafsız düşüncelerini sağlayacak, modern

dünyanın bilgi ve kültür ortamıyla onları tanıştıracak eğitsel iletiler tercih edilmelidir. Burada önemli olan nokta çocuk kitaplarının eğitsel nitelikte iletiler taşımaları gerektiğidir. Etkili iletişim ile harmanlanarak çocuğa kazandırılacak eğitsel iletiler, onların toplumsallaşmasında ve kendi varoluşlarını anlamlandırabilmesinde etkili olacaktır. Yapılan çalışmada da bahsedilen bu amaçlar için çocuk kitaplarından ne şekilde yararlanılabileceği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletilerin ve iletişim unsurlarının belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmuştur.

Çalışmanın amacına ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıtla aranmıştır:

1. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan eğitsel iletiler nelerdir?
2. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan etkili iletişim unsurları nelerdir?
3. Çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan iletişim çatışmaları nelerdir?

Çalışma, çocuk edebiyatı ürünlerinden olan “Çizgili Pijamalı Çocuk” ve “Kraliçeyi Kurtarmak” kitapları ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma tekniklerine uygun olarak doküman analizi yönteminden faydalanarak hazırlanmıştır. “Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu “Çizgili Pijamalı Çocuk” (John Boyne) ve “Kraliçeyi Kurtarmak” (Vladimir Tumanov) adlı çocuk edebiyatı eserleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, rastgele örneklem yöntemi ile belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması ve analizinde ilk olarak alan yazında kaynak taraması yapılmıştır. Bu bağlamda “çocuk edebiyatında eğitsel ileti”, “çocuk edebiyatında eğitim” ve “çocuk edebiyatında iletişim” içerikli kaynaklar sıralanmıştır. Daha sonra 2019 yılında kitapçılardan ve internet üzerinden en çok satın alınan kitap listeleri belirlenmiştir. İncelenecek olan eserler bu liste içerisinde rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve araştırmacılar tarafından okunmuştur.

Araştırmanın inceleme nesnelere olarak belirlenen kitaplar ve yayınevleri Tablo 1’de görülmektedir:

Tablo 1.

Araştırmada kullanılan kitaplar ve yayınevleri

Kitabın Adı	Yayınevi	Yıl
1- Çizgili Pijamalı Çocuk	TUDEM	2020
2- Kraliçeyi Kurtarmak	Günışığı Kitaplığı	2020

Okumaların ardından doküman incelemesiyle hikâyelerdeki iletiler ve iletişim unsurları bulunmuş ve elde edilen veriler betimsel analizle açıklanıp yorumlanmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. “Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239).

3. BULGULAR VE YORUM

“Çizgili Pijamalı Çocuk” ve “Kraliçeyi Kurtarmak” isimli çocuk kitaplarında belirlenen eğitsel iletilere ve etkili iletişim unsurlarına aşağıdaki bölümde yer verilmiştir. İlk olarak kitaplarda yer alan eğitsel iletiler açıklanmış, daha sonra etkili iletişim unsurları sunulmuştur. Metin içerisinde yapılacak olan göndermelerin daha kolay anlaşılması için Çizgili Pijamalı Çocuk “ÇPÇ” ve Kraliçeyi Kurtarmak “KK” şeklinde kısaltılmıştır. Kısaltmaların yanında kitapların sayfa numaraları da belirtilmiştir.

3.1. Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan Eğitsel İletiler

Çizgili Pijamalı Çocuk adlı kitapta yer alan eğitsel iletiler kişisel gelişimi destekleyen, sosyal gelişimi destekleyen, toplumsal gelişimi destekleyen ve zihinsel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler olmak üzere kategorilere ayrılarak incelenmiştir.

Tablo 2.

Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Dostluğa Önem Vermek (Arkadaş Sevgisi)
İyimser Olmak
Ön yargılı Olmamak
Araştırma Yapmak (Araştırmacı Kişiliğe Sahip Olmak)
Tedbirli Olmak

Tablo 2’de Çizgili Pijamalı Çocuk isimli kitapta yer alan kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilere yer verilmiştir. Kişisel gelişim bireyin kendini tanımasını, çevresiyle iyi iletişim kurmasını, karşılaştığı sorunlara çözüm üretmesini ve hayata karşı olumlu bir bakış açısını kazanmasını sağlayan bir gelişim sürecidir. İncelenen eserde kişisel gelişimi destekleyen iletilerin yoğunluk

gösterdiğini söylemek mümkündür. Gerek arkadaşlık gerek aile ve çevre iletişimde dolaylı yoldan okuyucuya verilen kişisel gelişimi destekleyen iletilerin olumlu davranış özelliği kazandıracak nitelikte olduğu görülmektedir.

Bu iletiler arasında en sık tekrar edilen ileti “dostluğa önem vermek” başka bir deyişle arkadaş sevgisi iletilisidir. Dostluk, çocuğun gelişiminde hem bireysel hem de toplumsal açıdan önemli bir yer tutar. Bruno arkadaşlarını seven ve onlara değer veren bir çocuktur. Berlin’de arkadaşlarını bıraktığı için çok üzülür. Taşındıkları evde de yeni arkadaş aramaktadır. Bruno’nun evi ve Shmuel’in yaşadığı toplama kampının arasında sadece bir çit vardır. Bruno araştırma yapmak için gezintiyeye çıktığında Shmuel ile karşılaşır. İkisi de 9 yaşında olan çocukların birbirlerinden farklı oldukları dikkatlerinden kaçmaz, isimleri bile kulaklarına farklı gelir. Fakat bunları önemsemezler ve dost olmaya karar verirler. Bruno sık sık arkadaşının yanına gider, her gidişinde ona yiyecek bir şeyler getirir:

“Buluştuklarında Bruno, arkadaşı için endişelenmeye başladığını fark etti çünkü her geçen gün daha çok zayıflıyor gibiydi ve yüzü gitgide grileşiyordu. Bazen Shmuel’e vermek için yanında daha fazla ekmek ve peynir getiriyor, arada sırada cebine bir parça çikolatalı pasta bile saklamayı beceriyordu.” (ÇPÇ, s.149)

Bruno dostu Shmuel için endişelenir, onun moralini düzeltmek ister ve onu kimseye paylaşmak istemez:

“Arkadaşına yardım etmek istiyordu ama aklına moralinin düzelmesini sağlayacak bir şey gelmiyordu.” (ÇPÇ, s.139)

“Ama öte yandan reddedilmez bir gerçek vardı: Shmuel kendi arkadaşıydı, Gretel’in değil ve onu paylaşmak istemiyordu.” (ÇPÇ, s.143)

“Bruno’nun içinden, Shmuel’e sarılmak geçiyordu, sadece onu ne kadar sevdiğini ve son bir yıldır onunla konuşmaktan ne kadar keyif aldığını göstermek için.” (ÇPÇ, s.190)

“Benim en iyi arkadaşım sensin, Shmuel.” dedi. “Hayat boyu en iyi arkadaşım.” (ÇPÇ, s.196)

“İyimser olmak” okuyucuyu olumsuz durumlarda bir çıkış yolu aramak ve umutsuzluğa kapılmamak konusunda yönlendiren oldukça önemli bir iletidir. Bruno’nun annesinin sözleri bu iletiyi desteklemektedir:

“Beğenebileceğin bir söz daha var, dedi. Her kötü şeyin iyi bir yanını bulmalıyız.” (ÇPÇ, s.16)

Durumlar ve olaylar karşısında çok geç olmadan önlem alınmalıdır. Yaşamımızı güvenli hale getirmek için önemli olan bu ileti üzerinde dikkatle durulmuştur. Bruno yapacağı işlerden önce düşünür ve istenmeyen durumların ortaya çıkmaması için gerekli önlemleri alır.

“Önce nokta sonra benek, sonra damla, sonra şekil sonra çocuk olan şeyi gördüğünde Bruno yavaşladı. Aralarında onları ayıran bir tel örgü olsa bile, yabancılarla asla fazla samimi olunamayacağını ve onlara tedbirli yaklaşılması gerektiğini biliyordu. Yürümeye devam etti ve az sonra yüz yüze geldiler.” (ÇPÇ, s. 98)

Hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunmayan durumlar, olaylar, kişiler vb. kişiyi meraklandırır ve onu araştırma yapmaya sevk eder. Araştırma yapma ya da araştırmacı bir kişiliğe sahip olma ileti Bruno'nun kişilik özellikleri üzerinden verilmiştir. Bruno araştırma yapmayı, keşfetmeyi sever:

“Ben çocukken,” dedi Bruno kendi kendine, ‘Berlin’deyken, keşfetmekten hoşlanırdım. Orası her tarafını bildiğim ve dilediğim her şeyi gözlerim kapalı bulabileceğim bir yerdi. Burada hiç gerçek bir keşif yapmadım. Belki başlama zamanı gelmiştir.” (ÇPÇ, s 92)

“Son zamanlarda öğrendiği ve ilginç bulduğu bir dönemdi Orta çağ, özellikle değişik ülkelere giden ve ilginç şeyler keşfeden şövalyeler ilgisini çekmişti.” (ÇPÇ, s.66)

Ön yargı kişiyi yanıltmaktadır. Kişi çevresindeki olay, durum ve diğer insanlara ön yargıyla yaklaştığında gerek durum gerekse insanlar hakkında yanlış düşüncelere sahip olur. Olay, durum ve kişilere karşı olabildiğince tarafsız olunmalıdır. Ön yargılı olunmaması gerektiğine yönelik eğitsel iletiler farklı konuşmalar aracılığıyla aktarılmaktadır:

“Zavallı Bay Roller’a gülmemelisin,” demişti annesi, Bruno akşamüstü onun yaptıklarını anlattığında. ‘Hayatında nelerle karşılaştığı hakkında hiçbir fikrin yok.’ (ÇPÇ, s.64)

“Benim oynamak isteyeceğim tarzda çocuklar değil,” dedi Gretel kararlı bir sesle. ‘Pis görünüyorlar. Hilda, Isobel ve Louise her sabah banyo yapardı, ben de öyle. Bu çocuklar sanki hayatları boyunca hiç banyo yapmamış gibiler.” (ÇPÇ, s.37)

“Bence diğer çocuklar dost canlısı görünmüyorlar,” dedi Bruno.” (ÇPÇ, s.27)

Tablo 3.

Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan Zihinsel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Çıkarım Yapmak
Bilginin Aktarımı

Tablo 3'te Çizgili Pijamalı Çocuk'ta yer alan zihinsel gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir. Dikkat çeken iletilerin başında bilginin aktarımı ileti gelmektedir. Çocuk kitaplarının

doğrudan bilgi vermek gibi bir amacı yoktur. Fakat olayın anlatımından ya da kişilerin konuşmalarından bazı bilgilerin okuyucuya aktarıldığı görülür. Kitapta verilen bilgilerin birçoğu okuyucuyu araştırma yapmaya yönlendirmektedir.

"Polonya nerede? diye sordu, sessiz geçen kısa bir süreden sonra.

'Şey, Avrupa'da, dedi Shmuel.'" (ÇPÇ, s.104)

"Christoph Colomb ve Amerigo Vespucci gibi adamların macera dolu hikâyeleri. Onların ilginç hayatları Bruno'nun aklını çelmiş, büyüdüğünde onlar gibi olma isteğini iyice kamçılıyordu." (ÇPÇ, s.95)

Kitapta Hitler için sıklıkla kullanılan ve açıklaması yapılmayan "Führer (Fürü)" sözcüğü okuyucuyu Hitler ile ilgili araştırma yapmaya yönlendirmesi açısından önemlidir.

"Fürü kim? Diye sormuştu Bruno." (ÇPÇ, s.109)

"Heil Hitler!" dedi, ki ona göre şimdilik bunun anlamı 'hoşça kal' veya 'iyi günler dilerim' demenin başka bir şekliydi." (ÇPÇ, s.52)

Bilginin aktarımına yönelik iletilerin diğer bir boyutu ise öğrenilen bilginin yaşama aktarılması şeklinde yorumlanabilir. Bruno yeni öğrendiği bir sözü günlük yaşamda kullanmaktadır. Buna ek olarak okuduğu kitaplardan yola çıkarak olaylar karşısında yorum yapmaktadır.

"Bence yapılacak en iyi şey tüm bunları unutup eve dönmek. Bunu deneyimler hanesine yazabiliriz, diye ekledi. Bu sözü yeni öğrenmişti ve her fırsatta kullanmaya kararlıydı." (ÇPÇ, s.16)

"Bruno okuduğu bir kitabı hatırladı. Bir adam çölde kaybolmuştu. Günlerce yemek yemediği, su içmediği için harika restoranlar ve muhteşem çeşmeler gördüğünü hayal ediyordu ama yemeye ve içmeye çalıştığında her şey hiçlikte yok oluyor sadece avuç dolusu kum kalıyordu. Şu anda kendisine olan da bu mu, diye merak etti." (ÇPÇ, s.98)

Tablo 4.

Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Başkalarının Fikirlerine Değer Vermek
Çocukların Fikirlerini Ciddiye Almak
Paylaşmak
Toplumsal Eşitliği Gözetmek
Farklı Kültürlerle Etkileşim
Başkalarının Fikirlerine Değer Vermek

Tablo 4'te Çizgili Pijamalı Çocuk'ta yer alan toplumsal gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir. Bireyin yetişmesinde ve kişiliğinin gelişmesinde ailesinin yanında içerisinde bulunduğu sosyal çevrenin etkisi de yadsınamaz bir gerçektir. Çünkü insan sosyal bir varlıktır. Toplumsal karakterini edinirken içinde bulunduğu çevre ile sıkı bir iletişim ve etkileşim içerisinde. Sosyal çevre bireyin davranışlarını etkiler ve değiştirir. Bu noktada neredeyse kitabın tamamına hâkim olan "farklı kültürlerle etkileşim iletisi" ön plana çıkmaktadır. Bir Alman olan Bruno'nun Polonyalı Shmuel ile olan dostluğu bu iletiyi desteklemektedir.

"Sen Almanya'dan gelmiyor musun?"

'Hayır, ben Polonyalıyım, dedi Shmuel' (ÇPÇ, s.103)

"Bruno yüzünü buruşturdu, küçük çocuğu doğru duyduğuna emin değildi. 'Adın ne?"

'Shmuel.' Dedi küçük çocuk, sanki dünyadaki en doğal şeymiş gibi. 'Peki seninki neydi?"

'Bruno,' dedi Bruno. (ÇPÇ, s.101)

İnsan yaşamı boyunca farklı insanlarla iletişim içindedir ve dolayısıyla sosyal bir varlık olarak nitelendirilmektedir. İnsanların bu birlikteliği beraberinde ortak kararlar almayı ve fikir alışverişinde bulunmayı zorunlu kılmaktadır. Başka insanların düşünceleri bizim düşüncelerimize benzemese de onların düşüncelerine değer vermek gerekmektedir. "Başkalarının fikirlerine değer verme" iletisi doğrudan aktarılan iletilerdendir. Bruno evlerinde yardımcı olarak çalışan Maria'nın fikirlerini önemsemektedir.

"Öyleyse buradan hoşlanmıyorsun, değil mi? Diye sordu Bruno. Sende benim kadar berbat mı buluyorsun?"

Maria kaşlarını çattı. 'Önemli değil,' dedi.

'Ne önemli değil?"

'Benim ne düşündüğüm.'

'Hayır, elbette önemli!' (ÇPÇ, s.55)

Kişinin ihtiyacı kadar olanı alıp kalanları paylaşması oldukça önemli bir değerdir ve sosyal gelişimi destekleyen temel iletilerin başında gelmektedir. Paylaşmanın insan ilişkilerine getirdiği manevi destek ve samimiyet sıklıkla vurgulanmıştır. Bruno dostu Shmuel ile düşüncelerini, duygularını ve yiyeceklerini paylaşmaktadır.

“Bir öğleüstü, yanında götürmek için mutfaktaki buzdolabından ceplerini ekmek ve peynirle doldururken Maria içeri girdi ve ne yaptığını görünce durakladı.” (ÇPÇ, s.124)

“Özür dilerim Shmuel,’ dedi çabucak. ‘Sana da biraz tavuk vermeliydim. Aç mısın?’ (ÇPÇ, s.156)

“Bruno, kendisine yaklaşan şekli görünce gülümsedi ve yere oturdu. Shmuel’e vermek için yanında getirdiği elmayı ve bir parça ekmeği çıkardı.” (ÇPÇ, s.178)

Çocuklar büyüklerin onların düşüncelerini ciddiye almalarını ister. Bu durum çocukların öz güvenlerini ve kendilerine olan saygılarını geliştirir, böylece çocuklar kendilerini değerli hissederler. Kitapta Bruno’nun kendini büyüklerine ifade etme çabası üzerinden bu ileti verilmiştir.

“Baba güldü ve bu, Bruno’yu daha da kızdırdı. Onu en çok öfkeliendiren şey, bilmediği bir şey olduğunda yetişkinlerin ona gülmeleri; özellikle de soru sorarak cevapları bulmaya çalışırken.” (ÇPÇ, s.49)

Kitapta üzerinde sıklıkla durulan iletilerden bir diğeri ise “toplumsal eşitlik” iletidir. Tüm canlıların yaşama hakkına saygı duymak, her türlü ayrımcılığa ve sosyal eşitsizliklere duyarsız kalmamak, ötekileştirmemek ya da toplumun üyelerine karşı ön yargılardan oluşan olumsuz tutum ve davranışlarda bulunmamak kitapta pek çok kez tekrarlanmıştır. Yazar dolaylı olarak toplumsal eşitsizliğe vurgu yapmıştır.

Gördüklerini babasına anlatan Bruno, tel örgülerin ötesindeki çizgili pijama giymiş insanların kim olduklarını sorar:

“Babası kafasını sola çevirdi, soru onu biraz huzursuz etmiş gibi görünüyordu. ‘Askerler Bruno’ dedi. ‘Sekreterler. Bütün personel. Hepsini daha önce gördün elbette.’

‘Ah o insanlar,’ dedi, babası. Başı ile biraz onaylayıp biraz gülümseyerek. ‘O insanlar... şey, onlar insan değil Bruno” (ÇPÇ, 53).

3.2. Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan Etkili İletişim Unsurları

Günümüzde çocuk edebiyatı içerisinde sayılan ancak okunduğunda yetişkin psikolojisine daha uygun olduğu düşünülen eser, Bruno ve Shmuel’in dostluğu üzerine kurulmuş bir hikâyeyi anlatmaktadır. Hikâyede sosyal yönden konumlandırılmış iki uç nokta yer almaktadır. Bu da iletişim açısından incelendiğinden birçok çatışmaya ve iletişim engeline kitapta yer verildiğini ispatlar niteliktedir. Alman askerlerin toplama kampındaki Yahudiler üzerindeki baskısı, sürekli onlara emir verir nitelikteki diyalogları kişiler arası çatışmalara bariz örnekleri oluşturmaktadır:

"Bu evde konuşma iznin olduğunu kim söyledi?" diye devam etti Kotler. "Bana karşı gelmeye cesaret mi ediyorsun?"

"Hayır efendim," dedi Shmuel alçak sesle. "Özür dilerim efendim."

Başını kaldırıp Teğmen Kotler'e baktı. O ise kaşlarını çatarak öne doğru eğildi ve çocuğun yüzünü inceledi.

"Sen, yemek mi yedin?" diye sordu sakın bir sesle, sanki kendisi de buna zor inanıyormuş gibi.

Shumel başını salladı.

"Yemişsin," diye ısrar etti Teğmen Kotler. "Buzdolabından bir şey mi çaldın?" (ÇPÇ, s. 157)

Kitapta yer alan jest ve mimikler, sert ve empatiden yoksun tavırlar, etkili iletişim önündeki büyük engelleri temsil etme gücündedir. Bu durumun istisnası kitaptaki iki dost arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimidir:

"Aslında," dedi Shmuel'e bakarak, "onları tanıştırap tanıştırmamamın önemi yok. Ne de olsa artık en iyi arkadaşlarım değiller." Aşağıya baktı ve pek onun tarzı olmayan bir şey yaptı, Shmuel'in küçük elini tutup sıktı.

"Benim en iyi arkadaşım sensin, Shmuel," dedi. "Hayat boyu en iyi arkadaşım." (ÇPÇ, s. 196)

Kitapta iletişim çatışmalarından birçok örnek bulmak mümkündür. Bu örnekler şu şekilde tablo hâline getirilmiştir:

Tablo 5.

Çizgili Pijamalı Çocuk Adlı Kitapta Yer Alan İletişim Çatışmaları Örnekleri

Tümden Reddetme	Yoğunluk Çatışması
<p>"Anne içini çekti. "Bruno, neden yukarı çıkıp Maria'nın valizleri boşaltmasına yardım etmiyorsun?" dedi.</p> <p>"Ama valizleri boşaltmanın anlamı yok, eğer sadece..."</p> <p>"Bruno, dediğimi yap lütfen!" diye tersledi annesi. Açıkça görülüyordu ki annenin onun sözünü kesmesi sorun değildi; ama bunu Bruno yapınca kabul edilemezdi." (ÇPÇ, s. 17).</p>	<p>"Ondan hoşlandığımı sanmıyorum," dedi Bruno, "fazla ciddiymi."</p> <p>"Baban da çok ciddi," dedi Maria.</p> <p>"Evet, ama o baba," diye açıkladı Bruno. Babaların ciddi olmaları gerekir..." (ÇPÇ, s. 21).</p>
---	<p>"Öyleyse neler hissettiğimi anlıyorsun," dedi Bruno, umutlu bir şekilde.</p> <p>"Evet, ama aynı zamanda biliyordum ki babam, yani büyükbaban, benim için neyin iyi olduğunu biliyordu ve bunu kabul ettiğimde her zaman daha mutlu olurum. Sence ne zaman tartışacağımı ne zaman susacağımı ve emirlere uymayı öğrenmeseydim, bu kadar başarılı olabilir miydim? Evet, Bruno? Olabilir miydim?" (ÇPÇ, s. 48).</p>
Ön Yargılı Çatışma	Varoluş Çatışması
<p>"Çok ciddi görevleri var," dedi Maria içini çekerek, "veya en azından öyle düşünüyorlar. Ama yerinde olsam askerlerden uzak dururdum."</p> <p>"Bundan başka yapacak bir şey göremiyorum," dedi Bruno üzülerek. "Gretel dışında oynayacak kimse bulabileceğimi sanmıyorum ve bu ne kadar eğlenceli olabilir ki? O umutsuz vaka." (ÇPÇ, s. 21).</p>	<p>"Bence bu, kötü fikirdi," dedi Bruno, geldikten birkaç saat sonra, Maria yukarıda valizlerini boşaltırken.</p> <p>"Düşünme lüksüne sahip değiliz," dedi anne, evlendiklerinde büyükanne ve büyükbabanın verdiği 64 bardaklık setin bulunduğu kutuyu açarken. "Bazı insanlar bizim adımıza bütün kararları veriyor."</p> <p>Bruno, annenin bununla neyi kastettiğini anlamadı. Bu yüzden de hiç söylemediğini varsaydı. "Bence bu kötü bir fikirdi," diye tekrarladı. "Bence yapılacak en iyi şey tüm bunları unutup eve dönmek. Bunu deneyimler hanesine yazabiliriz" diye ekledi. (ÇPÇ, s. 16).</p>
AKTİF ÇATIŞMA	AKTİF ÇATIŞMA
<p>"Karl, Daniel ve Martin'e veda mı edeyim?" diye tekrar etti. Sesi tehlikeli şekilde bağırıyordu ve evin içinde bunu yapma izni yoktu. "Ama onlar hayatımdaki en iyi üç arkadaşım!"</p> <p>"Ah, yeni arkadaşlar edinirsin," dedi anne, gitmesi için elini sallayarak, sanki bir çocuğun en iyi üç arkadaşını bulması kolay bir şeymiş gibi...</p> <p>"Ama planlarımız vardı!" diye itiraz etti. ...</p> <p>"Üzgünüm Bruno," dedi anne, "ama planlarınız bekleme zorunda. Bizim bu konuda seçeneğimiz yok."</p> <p>"Ama anne!..."</p> <p>"Bruno, yeter artık!" Annesi kınacı bir sesle bağırırdı ve yeter sözünde ciddi olduğunu göstermek için ayağa kalktı." (ÇPÇ, s. 11).</p>	<p>"Neler oluyor?" diye sordu Gratel.</p> <p>"Hiçbir şey," dedi Bruno, savunmaya geçerek. "Ne istiyorsun? Çık dışarı."</p> <p>"Sen çık," diye cevap verdi kız, onun odası olduğu halde. Sonra dönüp Maria'ya baktı ve bunu yaparken kuşkuyla gözlerini kıstı. "Banyoyu hairlar mısın Maria?" diye sordu.</p> <p>"Neden kendin hazırlamıyorsun?" diye terslendi Bruno.</p> <p>"Çünkü hizmetçi o!" dedi Gratel, gözlerini kardeşine dikerek.</p> <p>"O yüzden burada!" (ÇPÇ, s. 60).</p>

3.4 Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan Eğitsel İletiler

Kraliçeyi Kurtarmak adlı kitapta yer alan eğitsel iletiler kişisel gelişimi destekleyen, toplumsal gelişimi destekleyen ve zihinsel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler olmak üzere kategorilere ayrılarak incelenmiştir.

Tablo 6.

Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan Kişisel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Dostluğa Önem Vermek (Arkadaş Sevgisi)
Çözüm Odaklı Olmak
Zorluklarla Mücadele Etmek

Tablo 6’da Kraliçeyi Kurtarmak adlı kitapta yer alan kişisel gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir.

Aleks, Sam ve Vanessa kitapta yer alan üç yakın arkadaştır. Bu üç arkadaş Aleks’in otobüs durağında tesadüfen bulduğu kalemin sihirli olduğunu fark etmesiyle kendilerini olağanüstü bir maceranın içerisinde bulurlar. Matematığı sevmeyen Aleks bulduğu kalemin en zor, karmaşık matematik problemlerini bile çözdüğünü fark eder. Daha kalemin gizemini çözememişken kitaplığında daha önce hiç okumadığı “Kraliçeyi Kurtarmak” adlı bir kitap görür. Bu kitapta tıpkı kalem gibi sihirlidir. Aleks bu durumu hemen Sam ve Vanessa’ya anlatır. Yaşanılanlardan sonra bu üç arkadaşın amacı kötü kalpli Kral Rechner tarafından hapsedilen Zümrüt Kraliçe İdilya’yı kurtarmaktır. Ancak bunu başarabilmek için bilmecelerle dolu oldukça zor 400 problemi çözmeleri gerekir.

Kitapta yer alan kişisel iletişimi destekleyen iletilerde “dostluğa önem vermek” iletisi dikkat çekmektedir. Aleks, Sam ve Vanessa’nın arasındaki sıkı dostluk, birbirlerine destek olmaları, yardım etmeleri bu iletiyi desteklemektedir:

“Biliyor musun, Sam de aramızda olsaydı iyi olurdu,” diye içini çekti Vanessa.” (KK, s.60)

“Hepimiz aptalca şeyler yapıyoruz bazen. Ben de aşırı tepki gösterdim herhâlde,” dedi Sam umursamazca. ‘Ellerimizi birleştirelim,’ dedi Aleks, elini Sam’e doğru uzatarak. Yemek masasının üstünde üç arkadaşın eli birleşti. Sorun kapanmıştı.” (KK, s.67)

“Okul bittiğinde üç arkadaş otobüste yan yana oturdular. Yeniden hep birlikte olmak güzel bir duyguydu.” (KK, s.68)

“Azimli olmak” iletisi kitapta dolaylı olarak verilen iletilerdendir. Aleks, Sam ve Vanessa’nın çalışkan ve azimli oldukları dikkat çekmektedir. Karşılıklarına çıkan zor durumları çözmek için azimle, yılmadan çalışmış ve çabalamışlardır:

“Aleks gerçekten elinden geleni yapıyordu. Öteki derslerinin hepsinde mükemmeldi. Özellikle edebiyatta. Deneme ve öyküleriyle okulda ve hatta okullar arası yarışmalarda ödüller kazanıyordu. Ama, Aleks’in en sevdiği şey okumaktı. Ortalıkta görünmediği zamanlar, evdeki herkes onun sessiz bir köşede kitabın birine gömülmüş olduğunu bilirdi. En çok fantastik romanlardan hoşlanırdı. Kendi raflarındaki bütün kitapları okuduğu gibi, her ay kütüphaneden koca bir yığın kitap da ödünç alırdı.” (KK, s.12-13)

"Sam, bir şey daha var," dedi Aleks otobüs hareket edince. "Bu gece ve beş hafta boyunca her gece çok çalışmamız gerek." "Nasıl yani? Niye beş hafta?" diye sordu Sam. Aleks ona sabah girdiği sınavı anlattı. "Geçen hafta Vanessa ile ben elli mahzen geçtik. Ama şimdi bu Monoculus'a göre hızımızı günde on mahzene çıkarmamız gerekiyor. Bu da haftada yetmiş mahzen eder." (KK, s.68)

"Sam, Jayden'ı kurtarmak için yardımına ihtiyacımız var gerçekten," diye bitirdi Vanessa. "Bazı bilmeceler çok zor." "Bu tam bana göre bir iş gibi gözüküyor!" diye yanıtladı Sam." (KK, s.67)

Kişi zaman zaman hayatında birtakım zorluklarla karşılaşır ve karşılıklarına çıkan bu zorluklar koşullara göre değişkenlik gösterir. Burada önemli olan karşımıza çıkan zorluklardan kaçmak veya onları görmezden gelmek değil onların üzerine gidip onları çözmektir. "Zorluklarla mücadele" iletisi kitapta üzerinde önemle durulan bir iletidir. Üç arkadaş çeşitli zorluklarla karşılaşırlar ve bunları aşmaya çalışırlar:

"Üç arkadaş elli sekizinci mahzende çok kötü bir durumla karşılaştı. Jayden, üstünde tenis giysileri, başında melon şapka olan, kaplumbağa kafalı, tuhaf bir nöbetçinin karşısında duruyordu. Ama artık elinde kâğıt yoktu: Hepsini tüketmişti! Elinde kalan kalemde bitmek üzereydi. Oysa Rechner, bu zindanda yalnızca yazılı yanıtların kapıları açacağını söylemişti. Şimdi ne yapacaktı Jayden? Çaresizlik içindeydi hatta gözlerinde yaşlar birikmiş gibiydi. Bütün emekler boşa mı gitmişti, derken çocuklar, yardım isteyen bakışlar attığını fark ettiler Jayden'in... hem de onlara! Bir şeyler yapmaları gerekiyordu." (KK, s.74)

"Çocuklar, bir birbirlerine bir bilmeceye baktılar; sonra da gözlerini boşluğa dikip kaldılar. 'Önce 2 baloncuk varken, sonra 65.536 mı olmuş?!' dedi Aleks sonunda.

Sam inledi. 'Hiçbir fikrim yok.'

'Benim de' diye içini çekti Vanessa. Suspuz, kitaba bakakaldılar. Saatin tiktakları duyuluyordu... Tik tak... tik tak... "

Üçü birlikte problemi çözemez fakat Aleks problemi çözmekten vazgeçmez, gece ansızın uyanarak problemi çözüme kavuşturur:

"Yatağından kalkıp masa lambasını yaktı. Kraliçeyi kurtarmak hâlâ son bilmecenin bulunduğu sayfada açık duruyordu. Aleks her sözcüğü yavaş yavaş bir kez daha okudu, ama bir şey anlamadı. Sonra aklına bir fikir geldi. Belki, ilk mahzende, Jayden'in yeni kâğıt almasına yardımcı olan nöbetçi bir yol gösterirdi yine." (KK, s.82)

Çözüm odaklı olmak mevcut sorunları iyi analiz edip doğru ve mantıklı sorular sorarak yaratıcı seçeneklerle birlikte soruna yaklaşmaktır. Çözüm odaklı olan kişiler karşılaştıkları

sorunlara kolayca çözüm üretebilirler. “Çözüm odaklı olmak” iletisi karakterlerin özellikleri üzerinden sezdirilmiştir. Aleks, Sam ve Vanessa çözüm odaklı kişilerdir:

“Peki, İdialı askerler niçin itfaiyeci giysileri giyerek alevleri yarıp geçmemişler? diye heyecanla sordu. ‘Ya da birbirlerini teker teker ateşin üzerinden bir mancınık gibi kullanabilirlerdi...” (KK, s.50)

“Aleks’in Blackwell Adası’nda bildiği tek bir yer vardı korunacak. Seçenekleri tarttı. Kamp ateşi öykülerinin hepsinin yalnızca birer öyküden ibaret olduğu varsayımıyla mağaraya sığınma riskine girebilirdi. Ya da şimdi vazgeçer ve Rechner’in zindanına konulma riskini göze alırdı.” (KK, s.151)

Tablo 7.

Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan Zihinsel Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Bilginin Aktarımı
Çıkarım Yapmak

Tablo 7’de Kraliçeyi Kurtarmak adlı kitapta yer alan zihinsel gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir. Dolaylı olarak verilen iletilerin başında “çıkarım yapmak” gelmektedir. Çıkarım yapmak bireyin gözlem yapması ve dikkat becerilerini kullanmasıyla bilinen durumlardan bilinmeyenlere ulaşmasıdır. Çıkarım yapmada amaç daha önceden veya tecrübelerle dayanılarak elde edilen gözlem ve bilgilerin yorumlanmasıdır. Aleks, Sam ve Vanessa’nın problemleri çözerken sık sık çıkarım yaptıkları görülmektedir.

“Sanırım okul bitmeden tamamlanması gerekiyor,’ dedi Sam. Aleks’le Vanessa bakiştılar, elini alnına vurdu Vanessa. ‘Bak şimdi, biz bunu niye düşünemedik?’ diye heyecanla bağırdı. ‘Sen bir dâhisin Sam!’” (KK, s.68)

“Dört kere okudular ve birden Sam ‘Nerden başlayacağımızı buldum galiba,’ dedi. ‘1’den 4’e kadarki kulelerin nasıl bir düzenle artış gösterdiklerine bakalım. Bunu anlarsak aynı düzeni sürdürerek 12. kuleye kadar gideriz. ‘Kurtarıcımız Sam,’ dedi Vanessa.” (KK, s.71)

“Demek tek yapmamız gereken bu sihirli sözcüğü bulmak,’ dedi Vanessa. ‘Evet ama bu sözcük doğrudan söylenirse işe yaramaz. İzini sürmek, çalışıp onu hak etmek gerekiyor. Okuduğum tüm kitaplarda bu iş böyledir,’ dedi Aleks.” (KK, s.116)

“Bilginin aktarımı” iletisi ise doğrudan ve dolaylı olarak okuyucuya iletilmiştir. Kitapta yer alan ve üç arkadaşın problem çözümünde kullandıkları ağırlık ölçüleri tablosunun ne olduğunun açıklanması bu iletiyi desteklemektedir.

“Vanessa okul çantasından küçük bir plastik kart çıkarıp masanın üstüne koydu. ‘Bu bir uzunluk ve ağırlık ölçüleri tablosu; dünyanın en kullanışlı şeyi,’ diye açıkladı. ‘Bir metrenin kaç santimetre, bir kilogramın kaç gram falan olduğunu buradan bulabilirsin. Bunu bana annem verdi, hep yanımda taşıyorum.’” (KK, s.53)

Bilginin aktarımına yönelik iletilerin diğer bir boyutu ise öğrenilen bilginin yaşama aktarılması şeklinde yorumlanabilir. Vanessa problem çözerken okuduğu bir kitaptan yola çıkarak çözüme ulaşmıştır.

"Hey,' diye heyecanla bağırdı Vanessa, 'Ben olayı kavradım galiba. Bunu daha önce, bir Fransız tutsağı anlatan kitabın birinde okumuştum. Komşu hücredeki kişiyle haberleşmenin yolunu duvara vurarak buluyor. Vuruş sayısı alfabedeki bir harfe karşılık geliyor. Yani, bir vuruş ilk harf olan A demek." (KK, s.162).

Tablo 8.

Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan Toplumsal Gelişimi Destekleyen Eğitsel İletiler

Manevi Destek
Yardım Etmek
İş Birliği Yapmak (Birlik Olmak)

Tablo 8’de Kraliçeyi Kurtarmak adlı kitapta yer alan toplumsal gelişimi destekleyen iletilere yer verilmiştir. “Manevi destek” toplumsal gelişimi destekleyen iletiler içerisinde öne çıkan iletilerdendir. Birey kendi başına aşamadığı sorunların üstesinden çevresinin, arkadaşlarının ve ailesinin manevi desteğiyle gelebilir. Bu durum bireye güç verir ve zorluklara karşı mücadele direncini artırır. Üç arkadaş, zor durumda kaldıklarında birbirlerine destek olmakta ve güven vermektedirler:

"Vanessa, eve dönmek üzere çıkarken, 'Bence yarınki sınavın iyi geçecek, Aleks.' diyerek arkadaşına güven verdi." (KK, s.57)

Sosyal hayatı kolaylaştıran etkenlerin başında yardımlaşmak ve iş birliği yapmak gelmektedir. Toplumda bireyler ortak hedeflere ulaşmak için birlikte hareket etmektedirler. “İş birliği yapmak” iletileri dolaylı olarak aktarılan iletilerin başında gelmektedir. Aleks, Sam ve Vanessa iş birliği yaparak problemleri çözer, zorlukların üstesinden gelirler:

"Kim bilir?" diye yanıtladı Aleks. 'Ama önemli olan bu değil. Önemli olan şu ki, ben bu işin içindeyim ve sen de olabilirsin. Birlikte bütün o bilmeceleri çözme şansımız daha fazla olur.' 'Ciddi misin? Bu akşam sana gelebilir miyim?' dedi Vanessa" (KK, s.50)

"Sam, Jayden'ı kurtarmak için yardımına ihtiyacımız var gerçekten,' diye bitirdi Vanessa. 'Bazı bilmeceler çok zor.' 'Bu tam bana göre bir iş gibi gözüküyor!' diye yanıtladı Sam. 'Bu akşam 6:30 dolaylarında gelebilirim, uygun mu?" (KK, s.67)

Dikkat çeken iletilerden bir diğeri ise “yardım etmek” iletilisidir. Yardım etmek başka bir deyişle yardımlaşma toplumda kaynaşmayı, sevgiyi ve saygıyı beraberinde getirmektedir. Aleks, Sam ve Vanessa bazen anlaşmazlıklara düşse de birbirlerine her ne koşulda olursa olsun yardım etmekten vazgeçmeyen, birbirlerini düşünen, kollayan, paylaşma ve dayanışma içinde birbirlerine güç veren üç arkadaşdır.

“Vanessa’nın şişkin çantasını işaret ederek ‘Sırt çantanda ne var öyle?’ diye sordu Sam. ‘Kantinden nevale almayı unutacağımı mı sandınız yoksa?’ dedi Vanessa... Ağaç kökünün çevresine üç şişe meyve suyu, üç muz, üç paket çikolata ve bir büyük paket fıstık döşenmişti. Orta boy bir ziyafetti bu!” (KK, s.121-122)

“Kurabiye!” diye bağırdı Aleks. ‘Şu anda tek istediğim bu.’ ‘Bunu çözer çözmez bir kurabiye vereceğim sana. Evden gelen paketin içinden çıktı biraz,” dedi Vanessa.” (KK, s.137)

3.5. Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan Etkili İletişim Unsurları

Tumanov tarafından kaleme alınan Kraliçeyi Kurtarmak, iletişim unsurları bakımından incelendiğinde, diyalogların fazla olması yönüyle dikkat çekmiştir. Eserdeki kahramanlar, bir hikâye kitabında yer alan matematik sorularını çözerek kitabın içine hapsolmuş prensesi kurtarma hedefine yönelmişlerdir. Kimi zaman da kahramanlar, hikâye kitabının içinde yaşayan kötü karakter Rechner ve yardımsever Monoculus ile iletişime geçmişlerdir. Bu bağlamda iletişim kanalı olarak bir kitabın da kullanılması ilgi çekici olmuştur. Kitap incelendiğinde empati unsuruna bariz bir şekilde yer verilmediği fark edilmiştir.

Kitapta yer alan çatışmalar incelenmiştir ve eserde daha çok kişinin başka kişilerle olan çatışmaları ilgi çekmiştir. Baş karakter Aleks Isaac Fog’un, kitaptaki kötü karakter Rechner ile çatışması Aleks’in lehine sonuçlanmıştır.

Kitapta yer alan kişilerarası çatışmalar tablo hâlinde şu şekilde ifade edilebilir:

Tablo 9.

Kraliçeyi Kurtarmak Adlı Kitapta Yer Alan İletişim Çatışmaları Örnekleri

Tümden Reddetme	Yoğunluk Çatışması
<p>"Oysa, Sam'de çok belirgindi. "Sahip olduğumuz en inanılmaz şeydi o kalem!" diye yakındı.</p> <p>Sahip olduğumuz mu? O benim kalemidim. Onu ben bulmuştum," diye karşılık verdi Aleks titreyen bir sesle." (KK, s. 26).</p>	<p>"Ama Blackwell Adası kampa dahil değil," diye karşı çıktı Aleks. "Hatırlasana, Jeff oranın özel mülkiyet olduğunu söylemişti."</p> <p>"Evet, ama orada hiç kimsenin yaşamadığını da söylemişti. Onun için, sorun yok bence," dedi Sam zafer kazanmış bir edayla." (KK, s. 118).</p>
<p>"Belki de annenle babana ya da Bayan Lund'a anlatmalıyız," diye gönülsüzce önerdi Vanessa.</p> <p>"Şöyle bir konuşmayı gözünün önüne getirsene, Ness: 'Annecim, babacım, içindeki bilmeceleri çözmedikçe sayfaları çevrilmeyen bir kitabım var...' Ne diyeceklerini adım gibi biliyorum: 'Yine kütüphaneden bir büyücülük hikâyesi mi aldın, Al? İlginç bir şeye benziyor. Ödevini bitirdin mi sen?'"</p> <p>"Ya da onlara kitabı gösterecek olsam, onu asla bana bırakmazlar," diye devam etti Aleks. "Uzaklardaki bir yerdeki laboratuvar önlüklü adamlara kitabı kesip biçtirirler. Bu da hepimiz için işin sonu demek olur." (KK, s. 54).</p>	<p>"Bir anlık sessizliğin ardından, Vanessa, "Şu kesin: Monoculus elinden gelen her şeyi yaptı. Dolayısıyla, onun mahzenine geri gitmenin bir anlamı yok," dedi.</p> <p>"Ama ileri gitmenin de anlamı yok," diye yanıtladı Aleks.</p> <p>"Son mahzenden sonra arka kapaktan başka bir şey yok..." (KK, s. 95).</p>
Ön Yargılı Çatışma	Pasif Çatışma
<p>"Belki de annenle babana ya da Bayan Lund'a anlatmalıyız," diye gönülsüzce önerdi Vanessa.</p> <p>"Şöyle bir konuşmayı gözünün önüne getirsene, Ness: 'Annecim, babacım, içindeki bilmeceleri çözmedikçe sayfaları çevrilmeyen bir kitabım var...' Ne diyeceklerini adım gibi biliyorum: 'Yine kütüphaneden bir büyücülük hikâyesi mi aldın, Al? İlginç bir şeye benziyor. Ödevini bitirdin mi sen?'"</p> <p>"Ya da onlara kitabı gösterecek olsam, onu asla bana bırakmazlar," diye devam etti Aleks. "Uzaklardaki bir yerdeki laboratuvar önlüklü adamlara kitabı kesip biçtirirler. Bu da hepimiz için işin sonu demek olur." (KK, s. 54).</p>	<p>"Aleks matematik sınavı öyküsünü anlatırken, Sam ne tür bir şaka yaptığını anlamaya çalışır gibi arkasına bakıp duruyordu. Sonra da yapmacık yapmacık sırıttı. "Kalemin testi senin için çözdü, öyle mi...?"</p> <p>Aleks'in tek bir lafına bile inanmadığı besbelliydi. Aleks, çaresizlik içinde Sam'i ikna edecek bir yol ararken, kısa süren gergin bir sessizlik oldu. Derken, birdenbire aklına bir şey geldi." (KK, s.17).</p>

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocukların dil gelişimlerinin sağlanması, algılama düzeylerinin yükseltilmesi, zihinsel, sosyal gelişimlerinin desteklenmesi, onlara olumlu kişilik özelliklerinin kazandırılması, hayal gücünün ve yaratıcılığının geliştirilmesi çocuk edebiyatı eserlerinin temel amaçlarındandır. Bununla birlikte çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun hayatı tanıması ve hayata hazırlanmasında, kendi dünyasını oluşturmasında, ait olduğu toplumu tanıyıp benimsemesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle çocuk edebiyatı alanında eser veren yazarlara büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Yazarlar üstlendikleri bu görev ve sorumluluğu da eserleri içerisinde yer verdikleri eğitsel iletiler aracılığıyla gerçekleştirmektedirler. Ayrıca eğitsel iletiler yoluyla kazandırılmak istenen davranışların yanı sıra içerdikleri etkili iletişim unsurlarıyla da çocuğun toplumsallaşmasına katkı sağlamaktadırlar.

Çocuklar içinde buldukları gelişim evresinden dolayı çevreden gördüklerini sorgulamadan kabul etme eğilimindedirler. Bu noktada çocuğun doğru eğitsel iletiler kazanmasında ve etkili iletişim becerileri edinmesinde ailesi kadar öğretmenleri, okulu ve arkadaş çevresi de rol sahibidir. Kitap seçiminde çocuğa rehber konumunda bulunan gerek aile gerek okul gerekse öğretmenler çocuğu doğru eserlerle buluşturmak zorundadır. Çalışmamızda bu anlayıştan hareketle çocuk kitaplarında yer alan eğitsel iletiler ve etkili iletişim unsurları tespit edilmiştir. İncelenen kitaplar 2019 yılında kitapçılardan ve internet üzerinden en çok satın alınan kitaplar listesinden rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Belirlenen iki kitapta ilk olarak eğitsel iletiler, daha sonra ise iletişim unsurları tespit edilmiştir. "Çizgili Pijamalı Çocuk" ve

“Kraliçeyi Kurtarmak” adlı eserlerde tespit edilen eğitsel iletiler kişisel gelişimi destekleyen, zihinsel gelişimi destekleyen, sosyal gelişimi destekleyen ve toplumsal gelişimi destekleyen eğitsel iletiler olarak sınıflandırılmıştır. Her iki kitapta da kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletilerin çokluğu dikkat çekmektedir. Kişisel gelişimi destekleyen eğitsel iletiler arasından sıklıkla sezdirilen iletiler ise “dostluğa önem vermek”, “araştırma yapmak” ve “merak” iletileridir. Kitaplar içerisinde yer alan iletiler çoğunlukla dolaylı olarak sunulsa da doğrudan iletilere de rastlamak mümkündür. Kitaplarda yer alan etkili iletişim unsurları ise duygudaşlık ve ben dili kullanımı açısından incelenmiş; kitaplardaki karakterlerin kendisi ile, diğer karakterlerle ve toplumla olan çatışmaları tespit edilmiştir. Diyalogların çokluğu, duygudaşlığa yoğun olarak yer vermesi ve kişiler arası iletişim çatışmalarını pek çok diyalogda somutlaştırabilmesi açısından Çizgili Pijamalı Çocuk, iletişim eğitiminde örnek eser olarak kullanılabilir türdendir. Nispeten daha az etkili iletişim unsuruna yer veren Kraliçeyi Kurtarmak adlı eser ise iletişim çatışmalarının çokluğu açısından ilgi çekici bulunmuştur. Bu çalışmayla çocuk edebiyatında önemli bir konu olan eğitselliğe ve etkili iletişim unsurlarına dikkat çekilmiştir.

Çocuk edebiyatı yazarları çocuklara aktarmak istedikleri iletileri onlara öğüt vermek yerine örtük bir biçimde, sezdirerek ve iletileri onların bulmalarına imkân sağlayacak biçimde kendilerine özgü anlamlar oluşturmalarına fırsat verecek şekilde belirlemelidirler. İletişim eğitimi de orta okul ve orta öğretim düzeyinde genellikle doğrudan verilen bir eğitim olmadığı için, çocuklara rehber olunarak okutulacak kitaplarla dolaylı yoldan edindirilmelidir.

Çocuk edebiyatı yazarları çocuk kitaplarında yer verecekleri iletileri belirlerken oldukça titiz davranmalı, düşmanlıktan, ırkçılıktan, ideolojik söylemlerden ve ötekileştiren, ayrımcılığa yol açan cümleleri kullanmaktan kaçınmalıdırlar. Bunlar yerine çocuğun bilişsel, duyuşsal, devinışsel özelliklerine uygun, onun dilsel, sosyal, kişisel, toplumsal ve zihinsel gelişimini destekleyici iletiler üzerinde durmalı ve bu iletilere sıklıkla yer vermelidirler. Bu noktada öğretmenler ve ailelere önemli sorumluluklar düşmektedir. Onlar çocuklar için kitap seçerken kitabın dil ve anlatım özelliklerinin yanı sıra yazarın aktarmak istediği iletilerin çocuğun gelişim dönemine uygunluğuna dikkat etmelidirler. Öğretmenler ve aileler çocuk kitapları hakkında bilgi sahibi olmalı; kitapların içeriklerini ve kitaplarda verilmek istenen mesajları kontrol etmelidirler. Çocuğun gelişimini kötü yönde etkileyecek eğitsel olmayan iletilerle yüklü çocuk edebiyatı ürünlerinden kaçınılmalı, onlara karşı bilinçli olmalıdırlar.

Her birey, toplumu oluşturan bir parçadır. Çocuğun toplum ile tanışmasında ve onunla bütünleşebilmesinde alacağı iletişim eğitiminin rolü de oldukça büyüktür. Doğru yönlendirme ile okunacak kitaplar bu eğitimde rol oynayabilmektedir. “Kraliçeyi Kurtarmak” ve “Çizgili Pijamalı Çocuk” adlı çocuk edebiyatı eserleri, kişiler arası iletişim unsurlarını örneklendirme açısından tercih edilebilecek türden eserlerdir. “Çizgili Pijamalı Çocuk” empati, ben dili ve yüz- beden kullanımının bolluğu ile iletişim eğitimi için faydalanılacak türden bir eserdir. Kraliçeyi Kurtarmak ise duygudaşlık, ben dili gibi kavramları pek barındırmamakla birlikte, çatışma örnekleri ile iletişim engellerinin somutlaştırılması açısından tercih edilebilir bir seçenektir. Özellikle çocuk okurlar tarafından sıkça tercih edilen kitapların belirlenerek bu kitaplardan etkili iletişim eğitimi alanında faydalanılması öneriler arasında yer almaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar bu çalışmalarında herhangi bir şekilde çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ BEYANI

Yazarlar bu çalışmalarında araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan ederler.

YAZAR SORUMLULUK BEYANI

Yazarlar bu çalışmanın “Kavramsal Çerçeve ve Yöntem” kısmının Esra Özden, “Yöntem ve Yazı Taslağı” kısmının Buse Güllü, “Görselleştirme ve Araştırma, Yazı Taslağı, İnceleme ve Düzenleme” kısmının Nevin Akkaya tarafından yapıldığını beyan ederler.

REFERENCES/KAYNAKLAR

- Boyne, J. (2020). *Çizgili Pijamalı Çocuk*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Harary F., Battell M. F. (1981). Communication Conflict. *Human Relations*, 34, s. 633-641.
- Kaya, M. (2007). *Okuma Yazma Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Öğretim Amaçlı Kullanımındaki Yöntem ve Teknikler*. Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Özdemir, E. (2007). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sever, S. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayınları.
- Tumanov, V. (2020). *Kraliçeyi Kurtarmak*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.